
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Torrescasana Cuders, Laura; Armengol Asparó, Carme, dir. Emprenedoria i Educació Primària. Proposta d'intervenció com a eina d'orientació educativa per treballar l'emprenedoria a l'Educació Primària. 2017. 57 pag. (896 Grau en Educació Primària)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/187477>

under the terms of the license

EMPRENEDORIA I EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Proposta d'intervenció com a eina d'orientació educativa per
treballar l'emprenedoria a l'Educació Primària

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat Ciències de l'Educació

Grau en Educació Primària

Autora: **Laura Torrecasana Cuders**
Tutora del TFG: **Maria Carme Armengol**

Juny 2017

"Estoy convencido que lo que separa a los emprendedores exitosos y los que no es la perseverancia. Es tan difícil, pones tanto de tu vida en esto, hay momentos tan duros en que la mayoría se da por vencido, no los culpo, es muy difícil y consume gran parte de tu vida. A menos que tengas mucha pasión en lo que haces no vas a sobrevivir, vas a darte por vencido"

Steve Jobs (1955-2011)

ÍNDEX

AGRAÏMENTS	4
RESUM.....	5
1. INTRODUCCIÓ	7
2. CONTEXT	9
3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ I RELLEVÀNCIA DEL TEMA.....	11
3.1. INICIATIVES EXISTENTS.....	12
3.2. EXPERIÈNCIES A LES ESCOLES	13
3.3. EMPRENEDORIA A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA	14
3.4. COMPETÈNCIES QUE ES DESENVOLUPEN A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA.....	16
3.4.1. LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES DEL CURRÍCULUM D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA.....	16
3.4.2. LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES DE CADA ÀREA RELACIONADES AMB L'EMPRENEDORIA ..	18
4. PROPOSTA D'INTERVENCIÓ	20
4.1. OBJECTIUS I COMPETÈNCIES	20
4.1.1. OBJECTIUS GENERALS	20
4.1.2. COMPETÈNCIES	20
4.2. METODOLOGIA	21
4.3. PLANTEJAMENT DE LA INTERVENCIÓ.....	22
5. AVALUACIÓ	32
6. LIMITACIONS	33
7. CONCLUSIONS	34
8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	35
9. ANNEXOS	37
9.1. ANNEX1. DESENVOLUPAMENT DE LES ACTIVITATS	37
9.2. ANNEX2. TEST D'HABILITATS EMPRENEDORES	52

AGRAÏMENTS

En primer lloc, vull agrair a Carme Armengol Asparó, mestra, pedagoga i doctora en Ciències de l'Educació a la Universitat Autònoma de Barcelona, per la seva ajuda com a tutora d'aquest treball i pels consells en l'elaboració del seu contingut. En segon lloc, agrair a la meua família pel seu suport incondicional.

RESUM

Avui dia l'avenç en les noves tecnologies està conquerint cada vegada més el mercat laboral: les màquines i robots permeten produir la mateixa quantitat de productes que les persones però amb menys temps de treball. És per això que els joves del present i del futur han d'estar preparats per a fer front a aquesta situació, distingint-se dels altres a través de la seva creativitat i esperit crític. En altres paraules, la societat del moment exigeix més persones emprenedores.

L'escola és el punt de partida de l'educació i formació en emprenedoria ja que el talent emprenedor es comença a manifestar des de la infància en les eleccions quotidianes. No obstant això, els docents no disposen de suficients recursos i formació per enfrontar-s'hi.

El present document esdevé una eina molt útil d'orientació per a totes aquelles escoles que tinguin intenció de fer un pas més i engegar iniciatives emprenedores a l'aula. Les dinou activitats proposades asseguren el foment de l'actitud emprenedora entre els nens i nenes d'Educació Primària i afavoreixen l'adquisició de les capacitats, valors i habilitats que comporta l'emprenedoria. En general, es tracta d'una proposta d'intervenció que prepara als joves per donar resposta a les exigències de la societat actual i del futur.

Paraules clau: Emprenedoria, educació emprenedora, habilitats emprenedores, competències bàsiques, metodologies interactives

ABSTRACT

Nowadays, the recent advancement in new technology is increasingly conquering the labor market: machines and robots can produce the same amount of products as people but with less working time. It is for this reason that young people have to be prepared to deal with this situation standing out among others for their creativity and critical thought. In other words, society today requires more entrepreneurs. In other words, society today requires more entrepreneurs.

School is the starting point for education and training in entrepreneurship because the entrepreneurial talent begins to manifest from childhood in everyday elections. However, teachers do not have enough resources and training to deal with it.

This document is a very useful guidance for those schools who intend to start entrepreneurial initiatives in the classroom. The nineteen activities that are proposed in the document ensure the promotion of entrepreneurial spirit among children in Primary Education. Also, they favor the achievement of skills and values involved in entrepreneurship. To sum up, it is a proposal of intervention that prepares young people to know the demands of today and future society.

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneurial education, entrepreneurial skills, basic skills, interactive method

RESUMEN

Hoy día el avance en las nuevas tecnologías está conquistando cada vez más el mercado laboral: las máquinas y robots permiten producir la misma cantidad de productos que las personas pero con menos tiempo de trabajo. Es por eso que los jóvenes del presente y del futuro deben estar preparados para enfrentarse a esta situación, distinguiéndose de los demás a través de su creatividad y espíritu crítico. En otras palabras, la sociedad del momento exige más personas emprendedoras.

La escuela es el punto de partida de la educación y formación en emprendimiento ya que el talento emprendedor se empieza a manifestar desde la infancia en las elecciones cotidianas. Sin embargo, los docentes no disponen de suficientes recursos y formación para educar en este ámbito.

El presente documento es una herramienta muy útil de orientación para todas aquellas escuelas que tengan intención de dar un paso más y poner en marcha iniciativas emprendedoras en el aula. Las diecinueve actividades propuestas aseguran el fomento de la actitud emprendedora entre los niños y niñas de Educación Primaria y favorecen la adquisición de las capacidades, valores y habilidades que conlleva la emprendeduría. En general, se trata de una propuesta de intervención que prepara a los jóvenes para dar respuesta a las exigencias de la sociedad actual y del futuro.

Palabras clave: Emprendimiento, educación emprendedora, habilidades emprendedoras, competencias básicas, metodologías interactivas

1. INTRODUCCIÓ

La societat actual es troba en una situació permanent de canvis profunds, accelerats i universals i això suposa una verdadera transformació social i cultural. N'és un exemple la invasió irresistible de la mecanització i l'avenç de les noves tecnologies en totes les formes d'activitat, convé tenir present que ja no només afecta al medi ambient sinó també a les persones, en totes les seves dimensions i relacions.

En el món laboral, per exemple, l'existència de noves màquines i robots cada vegada més humanitzats fa que les empreses necessitin menys persones físiques treballant-hi. Eva Rimbau (citada per Anna Sánchez, 2016), professora dels Estudis d'Economia i Empresa de la UOC, assenyala que aquesta relació entre la innovació tecnològica i l'ocupació és molt complexa. Considera que quan la tecnologia millora processos, l'impacte sobre l'ocupació tendeix a ser negatiu perquè les noves màquines permeten produir la mateixa quantitat de productes amb menys treball.

És per això que l'arribada dels robots de ben segur que afecta i afectarà els treballs manuals i repetitius. Segons Rimbau (2016) alguns d'aquests treballs van relacionats amb els serveis de l'àmbit sanitari (existeixen nanorobots per a combatre el càncer), serveis a la comunitat (s'ha construït robots que poden ajudar els treballadors en l'activitat d'atenció als infants i gent gran), entre d'altres. Metafòricament parlant, es podria dir que els robots estan conquerint el mercat laboral.

Convé remarcar que tot i que és cert que enguany l'escenari laboral en el qual s'enfronten els joves ha millorat respecte als anys anteriors, encara continua essent força desolador. Segons l'informe *Situació Laboral de les persones joves a Catalunya* elaborat a partir de les darreres dades de l'Enquesta Població Activa apunta que la taxa d'activitat juvenil se situa al 62,3%. Un 44,1% són joves ocupats i el 18,2% restant són el percentatge de joves a l'atur respecte el total de la població jove (coeficient d'atur juvenil).

De cara al futur, la professora preveu que no solament desapareixeran llocs de treball sinó que se'n crearan de nous que ni tant sols a hores d'ara se'n pot tenir una idea. Assenyala que per a treballar en aquestes professions, hi haurà necessitat de pensament creatiu, sentit comú i capacitat per a resoldre problemes, tenir idees i esperit emprenedor. És a dir, aquests llocs de treball exigiran habilitats pròpies dels humans i que difícilment cap màquina podrà arribar a tenir mai. Aquest serà el principal avantatge de l'ocupació en un futur.

És per aquest motiu que és essencial que els joves del present i del futur estiguin preparats per a fer front a les exigències de la societat en què viuen i viuran i, gràcies a les seves habilitats, capacitats i competències, siguin capaços d'aconseguir entrar en el mercat laboral o bé, endinsar-se en el món de l'autoocupació. Ara bé, tenint present tot l'esmentat, convé fer-se la següent pregunta: Qui els prepararà per a desenvolupar aquestes habilitats i fomentar la seva iniciativa i esperit emprenedor? I com ho farà possible?

El paper que juga l'escola en l'educació i formació de l'emprenedoria és de gran importància. Com bé se'n fa esment en el document *Aprendre d'Emprendre. Com educar el talent emprenedor* de la Fundació Príncep de Girona: "el talent emprenedor no es reserva, com es pensen alguns, per a la vida del treball... El talent emprenedor es comença a manifestar des de la infància en les eleccions quotidianes." I és ben cert que cada dia els infants i joves s'enfronten a diferents situacions personals de més o menys projecció: un viatge, l'elecció d'una feina, l'organització del dia... En tots casos despleguen habilitats per generar idees, planificar, liderar i avaluar projectes.

Seguint amb aquesta ideologia, el present document té com a principal objectiu el foment de l'esperit emprenedor de l'alumnat d'Educació Primària i el desenvolupament de diverses habilitats, capacitats i competències emprenedores. Per aconseguir-ho, es proposa un seguit de 19 activitats, organitzades per cursos i competències. Es preveu que després de portar-les a terme totes, l'alumnat haurà assolit els objectius definits i esmentats.

El document presenta la següent estructura: En el primer apartat, es contextualitza el terme d'emprenedoria així com també es fa esment dels països més emprenedors i evidencia la posició de Catalunya respecte a l'educació i formació emprenedora en l'etapa escolar. En el següent apartat, s'explicita la opinió que tenen alguns professionals de l'àmbit envers l'educació de l'emprenedoria a les escoles contrastant-ho amb el que determina el currículum actual d'Educació Primària. A més a més, s'esmenten les iniciatives emprenedores existents a Catalunya i l'enfocament que se li dóna actualment a l'emprenedoria en l'Educació Primària.

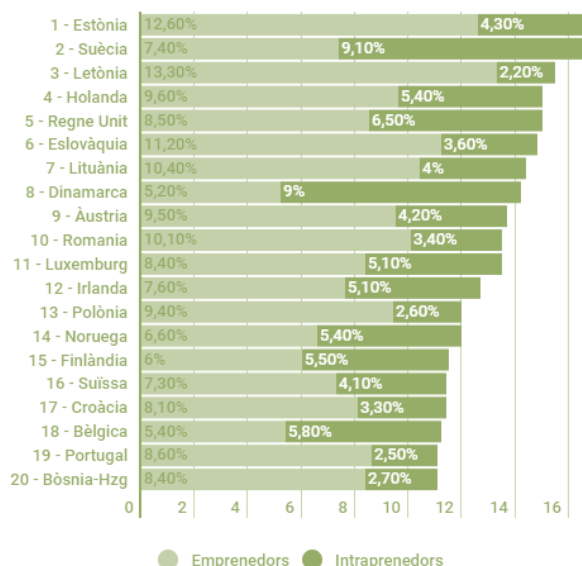
A partir del tercer apartat, s'explica de manera detallada la proposta d'intervenció i el seu plantejament. Convé tenir present que es considera una eina molt útil d'orientació per a totes aquelles escoles que tinguin la intenció d'iniciar iniciatives emprenedores a l'aula. A més, es tracta d'una intervenció totalment fonamentada amb la teoria i, alhora, s'ha mirat que els objectius, competències, activitats i sistema d'avaluació vagin en consonància i siguin el més òptims possible.

2. CONTEXT

L' Enciclopèdia catalana defineix el terme d'*emprendre* com a " posar-se a fer, començar una cosa, especialment una activitat que comporta un esforç considerable, que inclou dificultats, riscos, etc." De fet, etimològicament la paraula prové del llatí *prendere* que significa en un sentit literal agafar o prendre.

Habitualment s'utilitza aquesta terminologia per designar a una persona que, tal com apareix al Diccionari de la llengua catalana (DIEC2) un *emprenedor* és aquella persona que "no vacil·la a posar una execució dels seus designis, que no tem d'emprendre les coses i que posa una gran activitat en les seves empreses." Val a dir però, que avui dia definir el perfil de persona *emprenedora* és una tasca força complexa donat que ens trobem davant de la societat del coneixement. La iniciativa *Catalunya Emprèn*, defineix com a **persona empenedora** aquella que, d'una banda, es caracteritza per tenir capacitat d'adaptació i d'assimilació dels canvis, assumpció de riscos, autoestima, ser competitiva i decisiva, per tenir iniciativa, persistència, capacitat de sacrifici, lideratge, curiositat, entre d'altres. D'altra banda, aquella que té desenvolupades habilitats comunicatives, habilitats per a organitzar, per conèixer i aprofitar l'entorn, que té capacitat de gestió i motivacions per assolir les seves pròpies metes i sortir-se dels possibles entrebancs.

En un dels articles elaborats per VIA Empresa¹ s'esmenta que segons l'estudi *Europe's Hidden Entrepreneurs*² (WEF) el país bàltic és el més empenedor del continent, amb un 15'80% d'emprenedors. Suècia i Letònia completen el podi. Països com Alemanya, França o Espanya ni tan sols apareixen en el Top 20, tal com es pot veure en el següent gràfic dels països europeus més empenedors i intraprenedors³:

Gràfic 1. Els països europeus més empenedors i intraprenedors

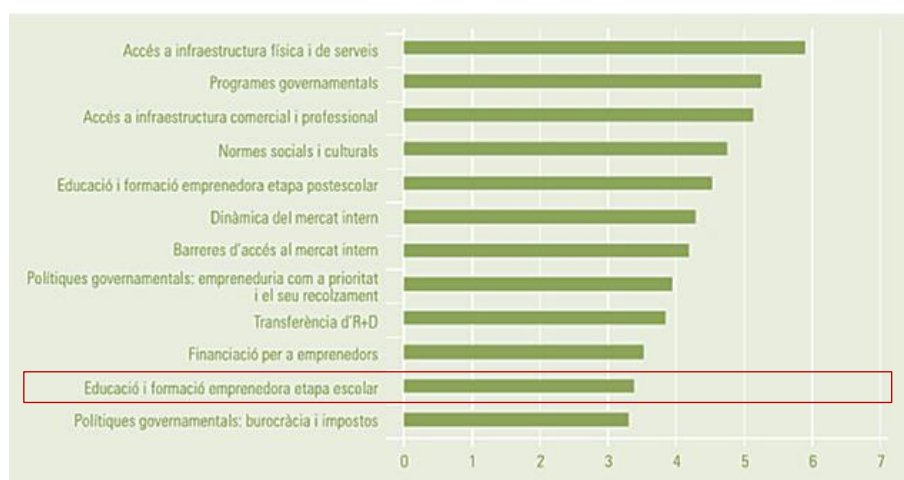
¹ Diari empresarial de Catalunya

² L'estudi WEF (*Europe's Hidden Entrepreneurs; Entrepreneurial Employee Activity and Competitiveness in Europe*) va ser elaborat pel World Economic Forum.

³ Intraprenedor: aquella persona que engega una idea de negoci dins el seu actual lloc de feina

Pel que fa a Catalunya, segons l'informe *Global Entrepreneurship Monitor*⁴ (GEM), el 2013 la taxa d'emprenedors potencials (10,95%) va ser superior a la de la resta d'Espanya (9,04%). En aquesta mateixa línia, la taxa d'activitat emprendedora total (TEA)⁵ de Catalunya va ser del 6,6%, 1,6 punts percentuals superior al de la resta d'Espanya i un percentatge pràcticament igual al de la resta de la Unió. No obstant això, els experts catalans entrevistats en l'informe del GEM 2015, afirmen que les condicions que ofereix l'entorn per emprendre són **poc favorables**.

Actualment a Catalunya, tal com es mostra en el següent gràfic, **l'educació i formació emprendedora a l'etapa escolar** se situa dins de les tres variables que han rebut una puntuació més baixa, com en els últims dos anys.

Gràfic 2. Valoració mitjana dels experts entrevistats sobre condicions de l'entorn per emprendre a Catalunya, 2015 (Escala Likert de d'1 a 9)

Així doncs, l'educació emprendedora en l'etapa escolar a Catalunya es manté com una de les assignatures pendents.

En opinió de Coll (2017), economista i sòcia directora del grup CINC, "emprenre no és una tasca senzilla, al contrari, per tirar endavant una idea de negoci la motxilla de l'emprenedor cal que estigui plena de recursos: coneixements, habilitats i competències". No dubta que la formació en emprendedoria juga un paper clau en la reactivació del teixit emprenedor i l'autoocupació.

⁴ El projecte GEM (*Global Entrepreneurship Monitor*) té per objectiu l'anàlisi del procés de creació d'empreses i l'estudi dels determinants de la seva intensitat a cada un dels països que hi participen. A aquest projecte s'hi han anat sumant els equips d'investigació de les principals universitats del món que treballen en aquest camp. Espanya s'hi va incorporar el 2000 i Catalunya el 2003. En l'actualitat, el projecte GEM és l'estudi de referència internacional en el camp de l'emprendedoria.

⁵ Fa referència al percentatge de la població adulta que en un determinat període manifesta ser empresari (propietari i directiu) d'una empresa naixent o nova.

Per aquest motiu, el moment més idoni perquè les persones comencin a desenvolupar aquestes destreses emprenedores és en l'etapa de l'educació infantil i primària ja que tal com considera l'Institut Municipal d'Educació i Treball (IMET), l'important és que les persones esdevinguin emprenedores des de l'escola perquè sinó, després, quan siguin grans, no ho seran.

Per tant, veient que la societat del coneixement exigeix cada vegada més persones emprenedores i, prenent consciència de la posició en què es troba actualment l'educació i formació emprenedora en l'etapa escolar, aquest treball pretén donar resposta a aquesta necessitat mitjançant la proposta d'un seguit d'activitats i projectes els quals tenen com a objectiu principal fomentar i desenvolupar l'esperit emprenedor dels nens i nenes de Catalunya des de l'etapa de l'educació primària.

3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ I RELLEVÀNCIA DEL TEMA

Promoure l'emprenedoria a tots els àmbits de l'educació i la formació és un dels objectius estratègics definits per la Comunitat Europea amb l'horitzó del 2020. En aquesta línia, l'actual marc normatiu europeu, estatal i autonòmic assenyalava que "**l'esperit emprenedor** és una competència clau que s'ha d'integrar al currículum amb la intenció que sigui assolida al final de l'ensenyament obligatori, i es mantingui i reforci al llarg de la vida".

A tall d'exemple, en l'article 3 del Decret 199/2015 del 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació Primària estableix com a objectiu primordial el de "tenir consciència del valor del treball individual i col·lectiu i desenvolupar hàbits d'esforç i treball en l'estudi, així com actituds de confiança, amb **iniciativa personal i emprenedoria**, autodisciplina, sentit crític, responsabilitat, curiositat, interès, plaer per aprendre i creativitat en l'aprenentatge".

Xavier Sala i Martin (2016), catedràtic de la Universitat de Columbia i economista, sosté que l'assignatura d'emprenedoria, és una tendència cada cop més estesa tot i que encara es manté com una assignatura pendent. Assegura i adverteix a VIA Empresa que és important que a les escoles es parli d'economia i empresa, però sovint està desenfocat. Reitera que vivim en un món en què les noves tecnologies fan que les empreses necessitin menys gent i, com a conseqüència, els treballadors seran cada cop més autònoms i hauran de vendre la seva marca i els seus serveis. És per això que hauran de ser emprenedors. Com es pot comprovar, Sala i Martin (2016) sosté la mateixa teoria que Eva Rimbau (2016) (veure punt 1).

És per això que l'economista ressalta la importància de preparar els joves per aquest món. Ell està d'acord en què s'ha d'emfatitzar molt més en la creativitat. Ho argumenta dient que el joves, per distingir-se dels altres, hauran de ser creatius i fer coses que els robots no facin. Textualment afirma que de moment, els robots no tenen ni creativitat ni esperit crític i, per tant, anima als docents a educar els infants en la capacitat de tenir idees.

Per últim, Sala i Martín (2016) afegeix que “hem de canviar la manera d’educar” . Recorda que “la gent creativa té curiositats , i per tant, que van molt més enllà del seu camp. La creativitat és l’amplitud de mires”.

Tot i sabent que l’emprenedoria, tal com s’ha esmentat amb anterioritat, és considerada una assignatura pendent, s’ha valorat molt positivament que a Catalunya es promoguin projectes i iniciatives envers a aquesta temàtica.

3.1. INICIATIVES EXISTENTS

Aquest apartat, doncs, mostra un seguit d’iniciatives i propostes que giren en torn de l’emprenedoria. Convé fer ressaltar que d’entre totes les iniciatives existents a Catalunya, en aquest treball se n’han seleccionat i explicat quatre.

En primer lloc, és interessant fer esment a la *Cultura emprenedora a l’escola* (CUEME), un projecte portat terme per les àrees de Desenvolupament Econòmic i Ocupació i de Coneixement i Noves tecnologies de la Diputació de Barcelona.

L’objectiu principal d’aquest projecte és difondre i fomentar la cultura emprenedora entre l’alumnat d’Educació Primària i, alhora, permetre que adquireixin un seguit de competències, habilitats i valors bàsics com ara la iniciativa en la presa de decisions, l’autonomia, el treball en equip, l’autoconcepte, entre d’altres. Aquestes destreses els capaciten a gestionar adequadament els seus projectes professionals i vitals, així com a reduir les barreres psicològiques i culturals les quals s’enfronten en la seva experiència emprenedora.

Tal com remarca el Departament d’Ensenyament en el document “Emprenedoria a l’Educació Infantil i Primària”, l’adquisició d’aquestes competències permetran a l’alumnat tenir una actitud activa de transformació de les idees en projectes.

D’altra banda, també convé fer ressaltar la iniciativa *Catalunya Emprèn*, un programa que va impulsar la Generalitat de Catalunya el dia 13 de març del 2012 el qual té com a principal meta el foment de l’emprenedoria i la promoció d’actuacions públiques i privades de valors per a la figura de l’emprenedor, la creació, el creixement i l’èxit de les noves empreses. Reitera que “no tots els emprenedors ni tots els tipus d’emprenedoria són iguals” i remarca que “*Catalunya Emprèn* engloba aquesta diversitat emprenedora recolzant actuacions en els diferents àmbits”.

També és essencial esmentar el programa *Aprendre d’emprendre* ja que ofereix eines als docents per entrenar la competència emprenedora a partir de la planificació i la posada en marxa d’uns projectes que han servit per despertar la curiositat dels alumnes plantejant-los uns reptes i desafiaments a partir dels quals han planificat, creat i avaluat múltiples i interessants iniciatives.

Per últim, cal fer esment d'una experiència institucional d'impuls de l'emprenedoria que es tracta d'un web - XTEC Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/emprenedoriaprimaria/>)- el qual es considera una eina molt interessant per informar i formar al professorat que tingui en ment iniciar un projecte d'emprenedoria.

3.2. EXPERIÈNCIES A LES ESCOLES

Actualment aquestes iniciatives s'estan estenent arreu de Catalunya i, convé destacar que cada vegada són més les escoles interessades en treballar l'emprenedoria a les aules. En aquests moments, és molt beneficiós que difonguin les seves experiències i projectes emprenedors per atraure a més centres educatius i vetllar conjuntament per un present i futur millors en aquesta la societat del coneixement. D'entre múltiples exemples, algunes de les escoles emprenedores són:

❖ Escola Xarau (Cerdanyola del Vallès)

El seu projecte emprenedor que s'ha dut a terme a les aules de cinquè consisteix, principalment, en crear dues cooperatives les quals han denominat *MACIEN i AMB ELS 5 SENTITS* i, vendre els seus treballs al Mercat de Serraparera. En el següent enllaç s'explica més detalladament el projecte Cultura Emprenedora a l'Escola que ha desenvolupat l'escola Xarau: <http://cerdanyola.info/societat/les-cooperatives-de-lescola-xarau-lliuren-els-beneficis-a-lassociacio-contra-el-cancer/>

❖ Escola Mare de Déu del Patrocini (Cardona)

Els alumnes de sisè de primària han format tres empreses les quals han anomenat *Criatures Creatives*, *enfunda'T* i *El meu petit món*. En aquest projecte s'hi ha desenvolupar moltes capacitats com el treball en equip, la comunicació, la planificació, la resolució de conflictes, la iniciativa, entre d'altres. Finalment, ha estat presentat el dia 31 de maig amb la Fira del Jove Emprenedor. En la pàgina web de l'escola s'explica més detalladament aquesta experiència i aprenentatge: <http://agora.xtec.cat/ceip-mdpatrocini-cardona/primaria/6e/emprenedoria/>

❖ Escola Àngela Bransuela (Mataró)

L'alumnat de sisè de primària ha iniciat un projecte d'emprenedoria que tracta sobre la creació de tres cooperatives: INNOVAMAX, COPINSAB i SISÈCFEM en les quals s'han elaborat diferents productes a partir d'un estudi de mercat. Els articles han estat venuts a un estand a la Fira de Mataró i a la de Barcelona, on també hi han estat presents altres cooperatives de la província de Barcelona. Per saber més informació sobre aquest projecte d'emprenedoria és recomanable recórrer a la pàgina web de l'escola: <http://blocs.xtec.cat/escolaemprenedora/el-projecte-eme-emprendre-a-la-meva-escola/>

❖ Col·legi Pare Coll (Vic)

Enguany, aquesta escola també ha emprès un nou projecte en el qual l'alumnat ha creat la seva pròpia cooperativa seguint les diferents fases necessàries que cal tenir en compte a l'hora d'elaborar un producte que, posteriorment, es vendrà al mercat setmanal de la ciutat. Val a dir que el nombre de centres educatius implicats en aquest projecte és força elevat, parlem de l'escola Doctor Joaquim Salarich, Col·legi Sagrat COR, Escola Santa Caterina de Siena i col·legi Escorial.

Per saber-ne més informació és interessant accedir a la pàgina web de l'Ajuntament de Vic: <http://educacio.vic.cat/projectes-de-ciutat/escola-i-familia/projecte-sobre-la-cultura-emprenedora-a-l2019escola>

És convenient considerar que totes les escoles exemplificades, aposten pel model cooperatiu com a filosofia empresarial de base, aportant una gestió democràtica i participativa i també reforçant la vessant de responsabilitat social dels socis que en formen part.

3.3. EMPREDORIA A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Reprenent la idea que cada vegada hi ha més centres interessats en desenvolupar projectes emprenedors a les aules, és convenient plantejar-se la següent pregunta: Què han de tenir en compte els docents a l'hora d'integrar en el currículum l'aprenentatge de l'emprenedoria?

Doncs tal com indica el document "Emprenedoria a l'Educació Infantil i Primària", per fomentar l'esperit emprenedor cal incidir en els següents aspectes:

- En el **desenvolupament de les competències personals** relacionades amb l'autonomia i la presa de decisions, amb la reflexió i amb l'assumpció de les conseqüències dels propis actes.
- La **promoció de la creativitat** amb propostes que propiciïn l'intercanvi de punts de vista, la generació de nous productes i el desenvolupament i transformació d'idees en actes.
- El treball dels continguts curriculars des de la **perspectiva dels valors d'emprendre, planificar i gestionar projectes vitals** que provoquin canvis i innovacions en qualsevol entorn.

Tenint aquesta visió, les escoles emprenedores aconsegueixen omplir de recursos "la motxilla de l'emprenedor" la qual esmenta Coll (S.d.) (Veure punt 2).

❖ Com treballar l'emprenedoria a l'aula?

A banda d'això, els docents també han de ser conscients que existeixen diferents plantejaments sobre com treballar-la a l'aula. El mateix document els organitza en tres grans grups:

1. **L'emprenedoria integrada en totes les àrees:** Es percep l'emprenedoria com un treball integrat en la programació dels diferents àmbits del currículum i en les activitats que es proposen a l'aula. És a dir, es promouen les habilitats emprenedores en cada una de les àrees.
2. **Projectes emprenedors transversals i/o interdisciplinaris:** Treballar l'emprenedoria des de projectes concrets en els quals les diverses àrees curriculars o nivells s'interrelacionen entre si i parteixen d'una temàtica vinculada amb els interessos de l'alumnat.
3. **Experiències específiques intensives:** Experiències concretes de cooperativisme al centre adreçades a la comunitat, les quals permeten el desenvolupament d'actituds emprenedores a través de la confecció i comercialització d'un producte seguint les fases pròpies del projecte empenedor.

En funció del context, del centre educatiu i del perfil dels alumnes serà més efectiu treballar l'emprenedoria a través d'un enfocament o d'un altre. Per exemple, si una escola que mai hagi tingut l'oportunitat d'iniciar un projecte d'emprenedoria decidís començar-la a treballar de manera integrada en totes les àrees, probablement els resultats obtinguts no serien gaire òptims ja que és tracta d'un plantejament molt complex i que requereix tenir molta experiència en l'àmbit de l'emprenedoria. Així doncs, seria convenient que comencés a treballar-la a través d'experiències específiques intensives i, de mica en mica, anar progressant cap a plantejaments de més dificultat.

❖ Quines metodologies permeten treballar l'emprenedoria?

Convé ser conscients, però, que no totes les metodologies de treball propicien el desenvolupament de les competències i habilitats emprenedores. El document "Emprenedoria a l'Educació Infantil i Primària" certifica que les **metodologies interactives** són les més òptimes ja que estimulen els alumnes a generar les seves pròpies solucions, aplicant conceptes i teories a diverses situacions i desafiaments molt propers a la seva vida real. D'aquesta manera, desenvolupen iniciativa i creativitat, comprenen amb més profunditat el món on es mouen i s'impliquen en la seva transformació.

A continuació, es detallen exemples de metodologies interactives més utilitzades en les escoles emprenedores:

- **Aprenentatge basat en problemes (ABP):** Activitats i propostes de treball que giren al voltant d'una situació, escenari o problema, amb la finalitat que l'estudiant aprengui a buscar, analitzar i utilitzar la informació integrant el coneixement. L'aprenentatge es dona en relació directa al problema i no d'una forma aïllada o parcial sense associar-se a un context real.
- **Treball per projectes (TPP):** Realització d'un projecte en grup que parteix d'una pregunta generadora. Aquesta pregunta no té una única resposta sinó que requereix l'exercici del pensament crític per a la seva resolució.

- **Aprenentatge autoservei(APS):** Proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben cohesionat. En aquest projecte, els participants es foment treballant sobre necessitats totalment reals del seu entorn amb l'objectiu de millorar-lo. D'aquesta manera es desenvolupa el seu compromís cívic.
- **Aprenentatge cooperatiu(AC):** Procediments d'ensenyament que parteixen de l'organització de l'aula en petits espais mixtos i heterogenis en els quals l'alumnat treballa conjuntament i de manera coordinada per tal de resoldre diverses tasques acadèmiques.
- **Aprenentatge entre iguals(AI):** agrupació de l'alumnat per parelles amb una relació asimètrica, i un objectiu comú (conegut i compartit) que s'assoleix a través de l'establiment d'unes activitats planificades prèviament pel professorat.

3.4. COMPETÈNCIES QUE ES DESENVOLUPEN A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Treballar l'emprenedoria des de l'Educació Primària permet desenvolupar un ampli ventall de competències, habilitats i capacitats: Des de la iniciativa i la presa de decisions fins a la creativitat i reflexió. És per això que el Decret 199/2015⁶ determina que l'emprenedoria contribueix a l'assoliment de les competències bàsiques i, per tant, es valora la importància de treballar l'emprenedoria com a matèria curricular.

Així doncs, en aquest apartat primer s'estudia i analitza les competències bàsiques que determina el currículum actual d'Educació Primària amb la fi d'identificar les que estan estretament relacionades amb l'emprenedoria. En segon lloc, es realitza una anàlisi més precisa de les competències que es desenvolupen a cada àrea del saber que permeten fomentar l'esperit emprenedor dels nens i nenes. Finalment, d'entre totes les competències establertes se seleccionaran aquelles que seran objecte de treball en la proposta d'intervenció.

3.4.1. Les competències bàsiques del currículum d'educació primària

En el currículum d'Educació Primària s'identifiquen dos grups de competències bàsiques; d'una banda hi són presents les **competències transversals**, que són la base del desenvolupament personal i de la construcció del coneixement i, les **competències específiques**, centrades a viure i habitar el món i relacionades amb la cultura i la visió d'aquest. En la següent taula, queden recollides les 8 competències bàsiques que tot alumne ha d'assolir en finalitzar l'etapa obligatòria.

⁶ Aquest Decret estableix l'ordenació i els ensenyaments corresponents a l'educació primària i inclou el currículum bàsic establert d'acord amb la Llei orgànica 2/2006, del 3 de maig, d'educació i la normativa de desplegament.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES
<ol style="list-style-type: none"> 1. Competència comunicativa lingüística i audiovisual 2. Competència artística i cultural 3. Tractament de la informació i competència digital 4. Competència matemàtica 5. Competència d'aprendre a aprendre 6. Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic 8. Competència social i ciutadana

Taula 1. Les 8 competències bàsiques de l'actual currículum d'Educació Primària

❖ Les competències del currículum desenvolupades en la proposta d'intervenció

A continuació es mostra el recull de competències bàsiques determinades en el currículum d'Educació Primària que seran objecte de treball en la proposta d'intervenció. Val a dir que totes quatre contribueixen en fomentar l'esperit emprenedor dels infants.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS	
Competència 1. Comunicativa lingüística i audiovisual	És la capacitat d'expressar, interpretar i comunicar conceptes, pensaments, fets i opinions, oralment i per escrit, fent servir diferents suports i formats (escrit, audiovisual, gràfic...) atenent la diversitat de llengües, per interactuar lingüísticament de manera adequada i creativa en diferents contextos socials i culturals.
Competència 5. Aprendre a aprendre	És la capacitat d'emprendre, organitzar i conduir un aprenentatge individualment o en grup, en funció dels objectius i necessitats, així com dominar els diferents mètodes i estratègies d'aprenentatges.
Competència 6. Autonomia, iniciativa personal i emprenedoria	És l'adquisició de la consciència i l'aplicació d'un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix i l'autoestima, la creativitat, l'autocrítica, el control emocional, la capacitat d'elegir, d'imaginar projectes i de convertir les idees en les accions, d'aprendre de les errades, d'assumir riscos i de treballar en equip.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	
Competència 8. Competència social i ciutadana	És la capacitat per comprendre la realitat social en què es viu, afrontar la convivència i els conflictes emprant el judici ètic que es basa en els valors i pràctiques democràtiques i exercir la ciutadania, actuant amb criteri propi i sentit crític, contribuint a la construcció de la pau i la democràcia i mantenint una actitud constructiva, solidària i responsable davant el compliment dels drets i obligacions cívics.

Taula 2. Les competències bàsiques desenvolupades en la intervenció

3.4.2. Les competències bàsiques de cada àrea relacionades amb l'emprenedoria

A banda de les 8 competències determinades en el currículum, el document Emprenedoria a l'Educació Infantil i Primària precisa quines de les competències que es desenvolupen a **cada àrea curricular** estan relacionades amb l'emprenedoria. Són les següents:

ÀREA/DISCIPLINA	COMPETÈNCIA	
MATEMÀTIQUES	Competència 1	Traduir un problema a una representació matemàtica i emprar conceptes, eines i estratègies matemàtiques per resoldre'l.
LLENGUA	Competència 4	Aplicar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement propi.
CONEIXEMENT DEL MEDI	Competència 1	Plantejar-se preguntes sobre el medi, utilitzar estratègies de cerca de dades i analitzar resultats per trobar respostes.
	Competència 5	Valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur.
	Competència 10	Dissenyar màquines simples i utilitzar aparells de la vida quotidiana de forma segura i eficient.
	Competència 12	Participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics, per millorar la convivència i per afavorir un entorn més just i solidari.
EDUCACIÓ EN VALORS SOCIALS I CÍVICS	Competència 1	Actuar amb autonomia en la presa de decisions i assumir la responsabilitat dels propis actes i la coresponsabilitat que es deriva dels actes dels altres.
	Competència 2	Desenvolupar habilitats per fer front als canvis i a les dificultats i per assolir un benestar personal.

	Competència 6	Adoptar hàbits d'aprenentatge cooperatiu que promoguin el compromís personal i les actituds de convivència.
	Competència 7	Analitzar l'entorn amb criteris ètics per cercar solucions i generar alternatives als problemes.
	Competència 8	Mostrar actituds de servei i de compromís social envers els altres i envers les situacions d'injustícia.
ÀMBIT DIGITAL	Competència 1	Seleccionar, utilitzar i programar dispositius digitals i les seves funcionalitats d'acord amb les tasques a realitzar.
	Competència 5	Construir nou coneixement personal mitjançant estratègies de tractament de la informació amb el suport d'aplicacions digitals.
	Competència 8	Realitzar activitats en grup utilitzant eines i entorns virtuals de treball col·laboratiu.
EDUCACIÓ FÍSICA	Competència 7	Participar en el joc de manera activa mostrant-se respectuós amb els altres.
	Competència 8	Practicar i organitzar la pràctica d'activitat física vinculada a l'entorn com una forma d'ocupació del temps de lleure.
EDUCACIÓ ARTÍSTICA	Competència 9	Actuar amb creativitat en la realització de projectes i produccions artístiques multidisciplinàries.

Taula 3. Les competències bàsiques de cada àrea relacionades amb l'emprenedoria

❖ **Les competències de cada àrea curricular desenvolupades en la proposta d'intervenció**

De totes les competències de cada àrea curricular relacionades amb l'emprenedoria, s'ha considerat oportú que en la proposta d'intervenció es desenvolupin les següents:

COMPETÈNCIES DE CADA ÀREA/DISCIPLINA	
CONEIXEMENT DEL MEDI	<p>Competència 5. Valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur.</p> <p>Competència 12. Participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics, per millorar la convivència i per afavorir un entorn més just i solidari.</p>
EDUCACIÓ ARTÍSTICA	<p>Competència 9. Actuar amb creativitat en la realització de projectes i produccions artístiques multidisciplinàries.</p>

Taula 4. Les competències de cada àrea curricular desenvolupades en la intervenció

En aquest cas, convé fer ressaltar que el docent treballarà aquestes competències dins de l'àrea determinada.

4. PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

Seguidament es presenta la proposta d'intervenció la qual pot esdevenir una eina molt útil d'orientació, per a totes aquelles escoles que tinguin intenció de fer un pas més i engegar iniciatives emprenedores dins l'aula. En efecte, convé fer ressaltar que tindrà com a fonament la teoria esmentada en aquests primers apartats.

4.1. OBJECTIUS I COMPETÈNCIES

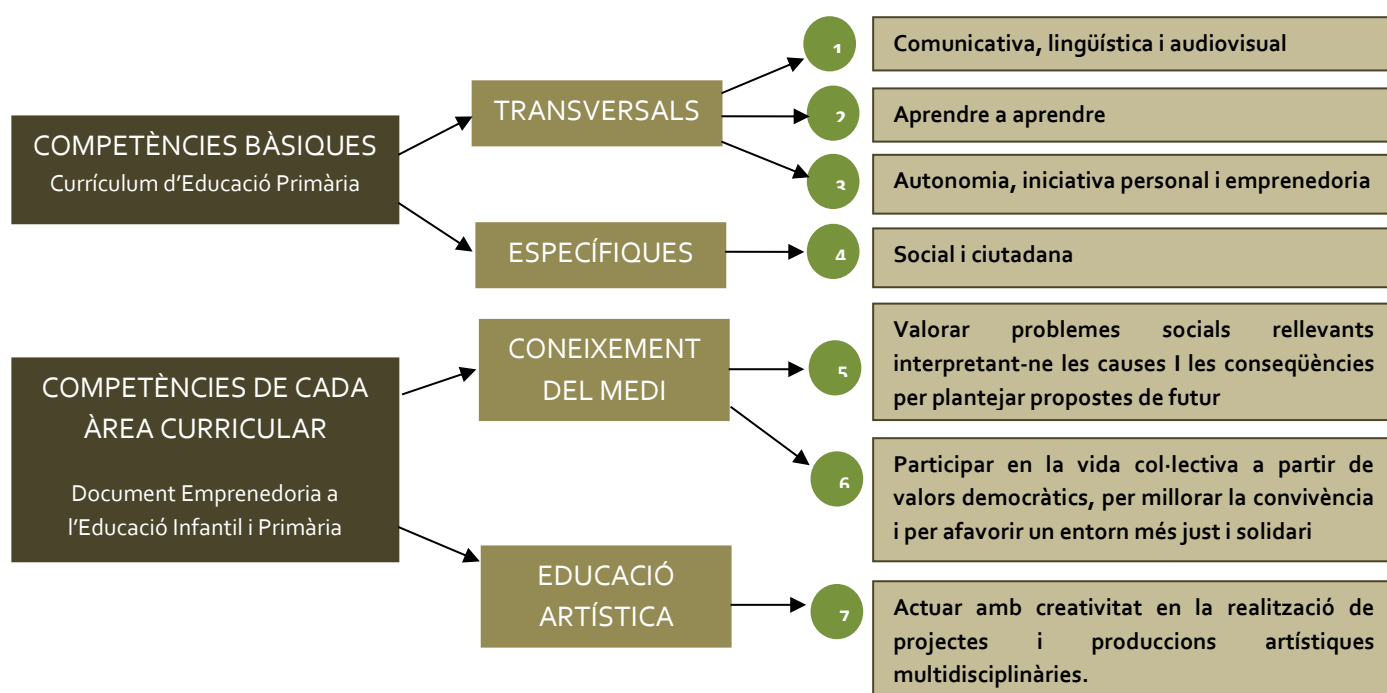
En el següent apartat, es defineixen els objectius i competències que es pretén que l'alumnat d'Educació Primària assoleixi al llarg de la intervenció.

4.1.1. Objectius generals

- ✓ Fomentar l'actitud i iniciativa emprenedora entre els nens i les nenes d'Educació Primària.
- ✓ Afavorir l'adquisició de les capacitats, els valors i les habilitats que comporta l'emprenedoria.

4.1.2. Competències

A continuació, es mostra un mapa conceptual de les competències que es desenvoluparan en la proposta d'intervenció. Convé fer ressaltar que han estat seleccionades de l'actual currículum d'Educació Primària i que totes elles contribueixen en el foment de l'esperit emprenedor de l'alumnat.

4.2. METODOLOGIA

La intervenció se sustenta en la proposta pedagògica del **socioconstructivisme de Vigotski**⁷, ja que no només es basa en els processos psicològics o únicament en el context dels alumnes, sinó també té en compte la seva pròpia experiència, un factor clau per tal que l'aprenentatge que es desenvolupi sigui significatiu per tots ells.

Parlem doncs, d'un aprenentatge "construït" en què els alumnes hi són plenament participants i el docent únicament actua com a guia per tal que assolixin els objectius i continguts definits en un principi. La intenció principal d'aquesta intervenció és la de formar persones que aprenguin i integrin els coneixements per poder donar respostes a diverses situacions quotidianes. Des d'aquest enfocament, les activitats proposades permeten una contínua interacció entre el professor, l'alumne i el contingut que s'està duent a terme.

A més, convé fer ressaltar que aquestes activitats se sustenten en els tres grups de plantejaments esmentats en el marc teòric (veure punt 3), és a dir, hi ha activitats en què es treballa l'**emprenedoria de manera integrada en totes les àrees del saber**, d'altres són **projectes emprenedors interdisciplinaris**, i n'hi ha de basades principalment en **experiències concretes de cooperativisme** al centre adreçades a la comunitat.

Per últim, de totes les metodologies interactives explicades en el marc teòric, la intervenció gira en torn de les quatre següents:

- **Aprenentatge autoservei(APS):** Proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben cohesionat. En aquest projecte, els participants es foment treballant sobre necessitats totalment reals del seu entorn amb l'objectiu de millorar-lo. D'aquesta manera es desenvolupa el seu compromís cívic.
- **Aprenentatge cooperatiu(AC):** Procediments d'ensenyament que parteixen de l'organització de l'aula en petits espais mixtos i heterogenis en els quals l'alumnat treballa conjuntament i de manera coordinada per tal de resoldre diverses tasques acadèmiques.
- **Aprenentatge entre iguals(AI):** Agrupació de l'alumnat per parelles amb una relació asimètrica, i un objectiu comú (conegut i compartit) que s'assoleix a través de l'establiment d'unes activitats planificades prèviament pel professorat.
- **Aprenentatge basat en problemes (ABP):** Activitats i propostes de treball que giren al voltant d'una situació, escenari o problema, amb la finalitat que l'estudiant aprengui a buscar, analitzar i utilitzar la informació integrant el coneixement. L'aprenentatge es dona en relació directa al problema i no d'una forma aïllada o parcial sense associar-se a un context real.

⁷ Socioconstructivisme: Corrent que afirma que el coneixement de totes les coses és un procés mental de l'individu, que es desenvolupa de manera interna a mesura que obté la informació i interacciona amb el seu entorn.

4.3. PLANTEJAMENT DE LA INTERVENCIÓ

Aquest apartat mostra tota la planificació i informació necessària per a portar a terme la intervenció. Com es pot observar, les competències seleccionades estan organitzades en set graelles diferents.

Per a cada competència es proposa un ampli ventall d'activitats que, un cop treballades totes, asseguruen el seu assoliment. Cal tenir present, però, que algunes permeten el desenvolupament de més d'una competència i, per aquest motiu, són reflectides en més d'una graella. A més, a cada graella s'explica la manera en què s'avaluarà la competència, això significa que una mateixa activitat és avaluada a través de diferents aspectes.

En la present intervenció s'ha planificat un seguit d'exemples d'activitats amb la fi d'orientar i guiar als docents que les portaran a terme a l'aula. Per observar-ne tota la seva planificació convindrà veure l'[Annex 1](#).

D'altra banda, és essencial esmentar que aquesta intervenció no tindria sentit si es treballessin totes les activitats en el primer any del projecte. Ans al contrari, les activitats s'han d'introduir a l'aula de manera progressiva i tenint en compte el seu nivell de complexitat. Es preveu que la intervenció serà eficaç després dels primers quatre anys. És a dir, aquells alumnes que es trobin en el segon curs l'any 2017-2018, any en què es comença a implementar el projecte per primera vegada, quan cursin sisè (l'any 2020-2021) ja hauran realitzat totes les activitats proposades al llarg d'aquesta etapa i, per tant, acabaran el curs havent desenvolupat les 7 competències establertes i havent assolit els objectius definits en un inici.

En la següent taula hi apareixen de manera esquemàtica i molt visual les activitats proposades i les competències que permeten desenvolupar. A més, com es pot observar, aquestes activitats estan organitzades segons una escala de colors (groc, taronja, taronja fort i vermell) que simbolitzen l'any en què es recomana introduir-les per primera vegada amb la fi que el resultat del projecte, al cap dels primers quatre anys, esdevingui exitós.

ACTIVITAT	CURS	COMPETÈNCIES						
		1	2	3	4	5	6	7
Si fos un animal...	1r	X		X				X
Què m'agrada i què no m'agrada?	1r			X				
El meu autoretrat	1r	X		X				X
Què podem millorar de l'escola? (I)	2n	X		X				X
Decisions fàcils i difícils	2n			X				
Estem a la selva!	2n			X				
Què implica ser emprenedor?	3r			X				
El meu perfil emprenedor (I)	3r		X	X			X	
La festa d'aniversari	3r	X		X				
Mercat d'intercanvi	3r			X	X			
Promocionem l'escola	4t	X	X					X
Creem una campanya publicitària	4t	X	X			X		X
Què podem millorar de l'escola? (II)	5è		X	X			X	
Venem roses per Sant Jordi	5è		X	X				
Venem els nostres productes al mercat!	6è	X	X	X				X
El meu perfil emprenedor (II)	6è			X				
Escollim el delegat i subdelegat de la classe	1r-6è	X			X		X	
Tenim un espai d'Assemblea a l'aula	1r-6è				X	X	X	
Formem el Consell d'Infants	1r-6è				X	X	X	

Escala progressiva de les activitats

Activitats portades a terme per primera vegada al 2017-2018	Activitats introduïdes per primera vegada l'any 2018-2019	Activitats introduïdes per primera vegada l'any 2019-2020	Activitats introduïdes per primera vegada l'any 2020-2021
--	--	--	--

Taula 5. Recull de la proposta d'activitats, les competències que desenvolupen i l'any en què s'aconsella introduir-les a l'aula

A continuació, es desglossen de manera detallada les activitats que permeten l'assoliment de cada una de les set competències escollides.

Les 8 activitats proposades per desenvolupar la competència **comunicativa lingüística i audiovisual** asseguruen una millora en la comunicació oral i escrita dels alumnes. Cal tenir present que en el món de l'emprenedoria la comunicació hi juga un paper molt rellevant.

COMPETÈNCIA 1 : Comunicativa lingüística i audiovisual								
Núm.	ACTIVITAT	METODOLOGIA INTERACTIVA	RECURSOS MATERIALS	AVALUACIÓ DE L'ACTIVITAT	CURS	CRONOGRAMA		
						1 trim	2 trim	3 trim
1	Si fos un animal seria....	Aprenentatge Individual	- Material escolar (cartolines, pintura..)	Que els alumnes siguin capaços de comunicar oralment la seva producció.	1r	X		
2	El meu autoretrat	Aprenentatge individual	- Material escolar (cartolines, pintura, fulls blancs...)	Que els alumnes siguin capaços de comunicar amb claredat la seva producció.	1r			X
3	Què podem millorar de l'escola? (I)	AC / APS	- Material escolar (cartolines, retoladors...)	Que els alumnes s'expressin amb claredat i coherència a l'hora de presentar la seva proposta.	2n	X		
4	La festa d'aniversari	ABP	- Mural - Fitxa	Que els alumnes interpretin les dades del problema i proposin solucions coherents.	3r		X	
5	Promocionem l'escola	AC	- Material escolar - Càmera de fotografier	Que els alumnes siguin capaços de sintetitzar la informació i destriar la més rellevant de la que no ho és.	4t	X		
6	Creem una campanya publicitària	APS	- Material escolar	Que els alumnes comuniquin oralment amb coherència i fluïdesa les idees treballades.	4t		X	X
7	Venem els nostres productes al mercat	APS	- Materials reciclats - Pauta - Cartells publicitaris	Que els alumnes siguin capaços de convèncer al comprador sobre la idea que s'amaga darrere de cada producte.	6è	X	X	X
8	Escollim el delegat i subdelegat de la classe	AC	- Urna - Sobres	Que els candidats a ser delegats i subdelegats siguin capaços de convèncer al "poble" per ser els seus representants.	1r-6è	X		

Les 6 activitats proposades per desenvolupar la competència **aprendre a aprendre** permeten que els alumnes “construeixin” el seu propi aprenentatge i reflexionin en tot moment del procés d’aprenentatge. En aquestes activitats, el docent adquireix el rol de guia.

COMPETÈNCIA 2 : Aprendre a aprendre								
Núm.	ACTIVITAT	METODOLOGIA INTERACTIVA	RECURSOS MATERIALS	AVALUACIÓ DE L'ACTIVITAT	CURS	CRONOGRAMA		
						1 trim	2 trim	3 trim
1	Què podem millorar de l'escola? (I)	AC / APS	- Material escolar (cartolines, retoladors...)	Que els alumnes prenguin la iniciativa a l'hora de proposar millors de l'escola i condueixin el seu propi aprenentatge	2n	X		
2	Promocionem l'escola	AC	- Material escolar - Càmera de fotografar	Que els alumnes reflexionin sobre el procés d'aprenentatge que han seguit per l'elaboració d'un tríptic.	4t	X		
3	Creem una campanya publicitària	APS	- Material escolar	Que els alumnes condueixin el seu propi aprenentatge en la creació d'una campanya publicitària.	4t		X	X
4	Què podem millorar de l'escola? (II)	APS	- Material necessari per convertir les idees en realitat	Que els alumnes construeixin el seu propi aprenentatge i siguin capaços d'extrapolar els coneixements apresos.	5è		X	X
5	Venem roses per Sant Jordi	AC	- Roses	Que els alumnes gestionin per ells mateixos la venda dels productes i reflexionin sobre el seu comportament com a venedors.	5è		X	
6	Venem els nostres productes al mercat	APS	- Materials reciclats - Pauta - Cartells publicitaris - Càmera de vídeo - Blog	Que els alumnes emprenguin, organitzin i condueixin la cooperativa i reflexionin sobre el seu procés d'aprenentatge en la constitució de la cooperativa.	6è	X	X	X

Taula 7. Activitats que desenvolupen la competència aprendre a aprendre

En les 14 activitats proposades per desenvolupar la competència **autonomia, iniciativa personal i emprenedoria**, els alumnes fomenten el seu autoconeixement així com també es treballa la presa de les decisions, l'assumpció de riscos i el treball en equip; tres trets característics que tota persona emprenedora té adquirits.

COMPETÈNCIA 3 : Autonomia, iniciativa personal i emprenedoria								
Núm.	ACTIVITAT	METODOLOGIA INTERACTIVA	RECURSOS MATERIALS	AVALUACIÓ DE L'ACTIVITAT	CURS	CRONOGRAMA		
						1 trim	2 trim	3 trim
1	Si fos un animal seria....	Aprenentatge Individual	- Material escolar (<i>cartolines, pintura..</i>)	Que els alumnes reconeixin les seves qualitats personals tot relacionant-les amb un animal que tingui les mateixes.	1r	X		
2	Què m'agrada i què no m'agrada?	Aprenentatge Individual	- Pòsits de colors	Que els alumnes identifiquin més aspectes de la seva identitat, així com també coneguin els de la resta de companys.	1r		X	
3	El meu autoretrat	Aprenentatge individual	- Material escolar (<i>cartolines, pintura, fulls blancs...</i>)	Que els alumnes plasmin tots els seus coneixements treballats al llarg del curs sobre com es veuen ells mateixos.	1r			X
4	Decisions fàcils i difícils	AC	- Material escolar (<i>fulls blancs i llapis</i>)	Que els alumnes identifiquin i classifiquin les decisions sorgides segons si són fàcils o difícils.	2n	X		
5	Què podem millorar de l'escola? (I)	AC / APS	- Material escolar (<i>cartolines, retoladors...</i>)	Que els alumnes sàpiguen treballar en equip i siguin capaços de plantejar propostes de futur que assegurin el bé comú.	2n	X		
6	Estem a la selva!	ABP	- Una caixa	Que els alumnes valorin la importància de treballar en equip davant de qualsevol problemàtica.	2n		X	

7	Què implica ser emprenedor?	AC	- Imatges persones emprenedores (<i>Steve Jobs...</i>)	Que els alumnes identifiquin els trets característics d'una persona emprenedora.	3r	X		
8	El meu perfil emprenedor (I)	Aprenentatge individual	- Test d'habilitats emprenedores	Que els alumnes identifiquin i les habilitats emprenedores que tenen assolides i quines han de potenciar.	3r	X		
9	La festa d'aniversari	ABP	- Mural - Fitxa	Que els alumnes prenguin una decisió de manera consensuada, tenint en compte les sis fases fonamentals de la presa de decisions.	3r		X	
10	Fem un mercat d'intercanvi	AC		Que els alumnes decideixin conjuntament amb coherència i congruència el valor de cada objecte, així com també experimentin el procés de negociació.	3r			X
11	Què podem millorar de l'escola? (II)	APS	- Material necessari per convertir les idees en realitat	Que els alumnes treballin en equip per convertir les idees en accions.	5è		X	X
12	Venem roses per Sant Jordi	AC	- Roses	Que els alumnes siguin capaços de convèncer als clients sobre la compra de les seves roses.	5è		X	
13	Venem els nostres productes al mercat	APS	- Materials reciclats - Pauta - Cartells publicitaris - Càmera de vídeo - Blog	Que els alumnes siguin capaços de constituir i gestionar una empresa cooperativa.	6è	X	X	X
14	El meu perfil emprenedor (II)	Aprenentatge individual	- Test d'habilitats emprenedores	Que els alumnes prenguin consciència i valorin el seu progrés en el desenvolupament de les habilitats emprenedores obtingudes en els 3 darrers anys.	6è			X

Taula 8. Activitats que desenvolupen la competència autonomia, iniciativa personal i emprenedoria

Les 4 activitats proposades per desenvolupar la competència **social i ciutadana** estan enfocades en què l'alumnat aprengui a afrontar la convivència i els conflictes emprant valors democràtics i actuant amb criteri propi i sentit crític. En certa manera, es podria dir que aquestes activitats preparen a l'alumnat per esdevenir ciutadans que contribueixen en la construcció de la pau i la democràcia. Aquestes habilitats són un factor clau en el món de l'empredoria.

COMPETÈNCIA 4 : Social i ciutadana								
Núm.	ACTIVITAT	METODOLOGIA INTERACTIVA	RECURSOS MATERIALS	AVALUACIÓ DE L'ACTIVITAT	CURS	CRONOGRAMA		
						1 trim	2 trim	3 trim
1	Escollim el delegat i subdelegat de la classe	AC	- Urna - Sobres	Que els alumnes escullin de manera democràtica el delegat i subdelegat de la classe	1r-6è	X		
2	Tenim un espai d'Assemblea a l'aula!	AC	- Llibreta	Que els alumnes debatin els punts a tractar tot respectant el torn de paraula i la diversitat d'opinions.	1r-6è	X	X	X
3	Formem el Consell d'Infants	AC	- Llibreta	Que els alumnes actuïn amb criteri propi i sentit crític a l'hora de proposar solucions a les problemàtiques sorgides.	1r-6è	X	X	X
4	Fem un mercat d'intercanvi	AC		Que els alumnes decideixin democràticament els valors de cada objecte.	3r			X

Taula 9. Activitats que desenvolupen la competència social i ciutadana

Les 3 activitats proposades per desenvolupar la competència **valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur** permeten que els alumnes compreguin la realitat social en què viuen, que hi identifiquin possibles problemàtiques i siguin capaços de plantejar solucions que assegurin la seva millora.

COMPETÈNCIA 5 : Valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur								
Núm.	ACTIVITAT	METODOLOGIA INTERACTIVA	RECURSOS MATERIALS	AVALUACIÓ DE L'ACTIVITAT	CURS	CRONOGRAMA		
						1 trim	2 trim	3 trim
1	Tenim un espai d'Assemblea a l'aula!	AC	- Llibreta	Que els alumnes siguin capaços de plantejar propostes de millora en les problemàtiques sorgides a l'aula/escola.	1r-6è	X	X	X
2	Formem el Consell d'Infants	AC	- Llibreta	Que els alumnes discuteixin i interpretin sobre les causes i conseqüències de les problemàtiques sorgides.	1r-6è	X	X	X
3	Creem una campanya publicitària	APS	- Material escolar	Que els alumnes valorin les causes i les conseqüències que provoca la problemàtica tractada en l'entorn.	4t		X	X

Taula 10. Activitats que desenvolupen la competència valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur

Les 5 activitats proposades per desenvolupar la competència **participar en la vida col·lectiva a partir de valor democràtics, per millorar la convivència i afavorir un entorn més just i solidari**, estan estretament lligades amb la competència social i ciutadana ja que també estan enfocades en què els alumnes esdevinguin ciutadans que contribueixen en la construcció de la pau i la democràcia.

COMPETÈNCIA 6 : Participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics, per millorar la convivència i per afavorir un entorn més just i solidari								
Núm.	ACTIVITAT	METODOLOGIA INTERACTIVA	RECURSOS MATERIALS	AVALUACIÓ DE L'ACTIVITAT	CURS	CRONOGRAMA		
						1 trim	2 trim	3 trim
1	Escollim el delegat i subdelegat de la classe	AC	- Urna - Sobres	Que els delegats i subdelegats vetllin per la millora de la convivència a l'aula.	1r-6è	X		
2	Tenim un espai d'Assemblea a l'aula!	AC	- Llibreta	Que els alumnes debatin els punts a tractar amb l'objectiu de millorar la convivència a l'aula.	1r-6è	X	X	X
3	Formem el Consell d'Infants	AC	- Llibreta	Que els alumnes vetllin per la millora de l'escola i afavoreixin un entorn més just i solidari.	1r-6è	X	X	X
4	Què podem millorar de l'escola? (I)	AC / APS	- Material escolar (cartolines, retoladors...)	Que els alumnes identifiquin, proposin i valorin diversos aspectes a millorar la convivència de l'escola.	2n	X		
5	Què podem millorar de l'escola? (II)	APS	- Material necessari per convertir les idees en realitat	Que els alumnes portin a terme propostes que permetin una millora per part de tota la Comunitat Educativa.	5è		X	X

Taula 11. Activitats que desenvolupen la competència participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics, per millorar la convivència i afavorir un entorn més just i solidari.

En les 6 activitats proposades per desenvolupar la competència **actuar amb creativitat en la realització de projectes i produccions artístiques multidisciplinàries**, els alumnes fomenten la seva vessant més artística i creativa adoptant una actitud activa en el procés d'aprenentatge

COMPETÈNCIA 7: Actuar amb creativitat en la realització de projectes i produccions artístiques multidisciplinàries								
Núm.	ACTIVITAT	METODOLOGIA INTERACTIVA	RECURSOS MATERIALS	AVALUACIÓ DE L'ACTIVITAT	CURS	CRONOGRAMA		
						1 trim	2 trim	3 trim
1	Si fos un animal seria....	Aprenentatge Individual	- Material escolar (cartolines, pintura...)	Que els alumnes siguin creatius a l'hora de dibuixar l'animal escollit.	1r	X		
2	El meu autoretrat	Aprenentatge individual	- Material escolar (cartolines, pintura, fulls blancs...)	Que els alumnes plasmin de manera creativa tots els seus coneixements treballats al llarg del curs sobre com es veuen ells mateixos.	1r			X
3	Què podem millorar de l'escola? (I)	AC / APS	- Material escolar (cartolines, retoladors...)	Que els alumnes siguin creatius i originals a l'hora de dissenyar la proposta.	2n	X		
4	Promocionem l'escola	AC	- Material escolar - Càmera de fotografier	Que els alumnes actuïn amb creativitat en la realització del tríptic amb tota la informació de l'escola	4t	X		
5	Creem una campanya publicitària	APS	- Material escolar	Que els alumnes facin les produccions artístiques del projecte (flyers, cartells publicitaris...) de manera creativa i original.	4t		X	X
6	Què podem millorar de l'escola? (II)	APS	- Material necessari per convertir les idees en realitat	Que els alumnes utilitzin la creativitat per convertir les idees en accions.	5è		X	X
7	Venem els nostres productes al mercat	APS	- Materials reciclats - Pauta, cartells publicitaris - Càmera de vídeo	Que els alumnes siguin creatius en el disseny i elaboració dels diferents productes.	6è	X	X	X

Taula 12. Activitats que desenvolupen la competència actuar amb creativitat en la realització de projectes i produccions artístiques multidisciplinàries

5. AVALUACIÓ

En aquesta intervenció es pretén que l'avaluació sigui útil al professorat en la seva actuació docent, gratifiqui l'alumnat en el seu aprenentatge i orienti ambdós en el procés d'ensenyar i aprendre.

Per a aconseguir-ho, s'ha considerat oportú aprofitar el *pretest* i el *posttest del perfil de l'emprenedor* (veure Annex 2) que realitzen els alumnes al tercer i sisè curs, com a eina per a l'escola per saber si s'han assolit els objectius definits en un inici i si els alumnes han adquirit les set competències establertes. És considera convenient recordar els objectius establerts:

- ✓ Fomentar l'actitud i iniciativa emprenedora entre els nens i les nenes d'Educació Primària.
- ✓ Afavorir l'adquisició de les capacitats, els valors i les habilitats que comporta l'emprenedoria.

En l'activitat *El meu perfil emprenedor (I)* (veure Annex 1) es demana que el alumnes realitzin un pretest d'habilitats emprenedores perquè puguin identificar i conèixer quines les tenen assolides i quines podrien potenciar. Després, cada alumne realitza un gràfic amb els resultats obtinguts perquè els sigui més visual les habilitats que tenen més assolides o menys.

Així doncs, un cop el pretest i el gràfic estan completats, el docent archiva els resultats ja que no seran utilitzats fins que els mateixos alumnes cursin el sisè curs.

En l'activitat *El meu perfil emprenedor (II)*, es demana que els alumnes tornin a realitzar el mateix test (posttest) d'habilitats emprenedores que varen completar al tercer curs, perquè puguin identificar el seu progrés i contrastar els resultats obtinguts en el pretest(3er) i en el posttest(6è).

Convé ressaltar que aquesta intervenció segueix el model **d'avaluació formativa** que Neus Sanmartí (2010) aconsella que tota escola porti a terme, ja que permet que els docents identifiquin les dificultats i progressos d'aprenentatge dels estudiants, per poder adaptar el procés didàctic a les necessitats d'aprenentatge de l'alumnat. A més, té una **finalitat reguladora de l'aprenentatge i de l'ensenyament** ja que no només és l'escola qui pren consciència del procés d'aprenentatge que s'ha portat a terme sinó que els propis alumnes també reflexionen i són conscients del procés d'aprenentatge que han seguit i del progrés que han obtingut envers la temàtica tractada (autoavaluació).

Així doncs, com s'ha esmentat en aquest mateix apartat, en cas que els resultats no siguin els esperats seria interessant que tot professorat implicat en aquest projecte adaptés el procés didàctic a les necessitats d'aprenentatge dels alumnes i modifiqués aquelles activitats que no haguessin sigut suficientment productives o no haguessin permès el desenvolupament de les competències establertes. És vital disposar de temps per reflexionar sobre les pràctiques docents; ser conscients del què es fa a l'aula i del com es porta a terme. D'aquesta manera, la intervenció proposada pot ser un recurs molt útil fins d'aquí molts anys.

6. LIMITACIONS

És convenient remarcar que existeixen possibles limitacions que impossibilitin la realització de la intervenció proposada o bé, que a l'hora d'obtenir els resultats no siguin els esperats.

La poca o escassa formació del professorat en metodologies interactives n'és un dels principals motius. Com bé s'ha esmentat al llarg d'aquesta intervenció, aquesta tipologia de metodologies són les més òptimes per fomentar l'esperit emprenedor dels alumnes perquè permeten que generin les seves pròpies solucions, aplicant conceptes i teories a diverses situacions i desafiaments molt propers a la seva vida real. Així doncs, el rol que adquireixen és totalment actiu i, la figura del mestre passa a ser d'acompanyant o guia. Tot i que amb el temps els docents s'han anat formant en aquest camp, encara hi continua havent-hi molts que no s'han "reciclat" i continuen aplicant a les aules una metodologia tradicional basada bàsicament en la transmissió de coneixements.

Aquesta intervenció, doncs, proposa un ampli ventall d'activitats que segueixen una metodologia totalment interactiva (APS, AC, AI, ABP) i, si el professor que les porta a terme no està format en aquest camp, de ben segur que no tindrà la capacitat d'aconseguir assolir els objectius que es proposi.

En segon lloc, també en seria un motiu la dificultat que alguns mestres poden presentar a l'hora de **programar i avaluar segons el currículum per al desenvolupament de les competències bàsiques**. Com bé s'esmenta en el document *Aprendre d'Emprendre. Com educar al talent emprenedor* de la Fundació Príncep de Girona, la introducció real de models competencials a l'aula significa un canvi en el model de concepció de l'escola. Aquest canvi no es pot afrontar sense variar els tres pilars de l'organització acadèmica: Programació, metodologia i avaluació. El document apunta que la primera dificultat que és present a moltes escoles és l'escepticisme amb què el professorat rep qualsevol canvi legislatiu en matèria d'educació. La concatenació de successives lleis orgàniques educatives ha provocat un cert descoratjament entre els qui les han de desplegar i fer-se-les seves.

La present intervenció ha estat dissenyada i planificada tenint en compte el currículum per al desenvolupament de les competències bàsiques, convé fer recordar que es pretén que els alumnes desenvolupin set competències extretes del mateix currículum. Així doncs, tot aquell professor que presenti alguna dificultat o no sàpiga programar i avaluar el projecte tenint en compte el currículum per competències, li serà molt feixuc i complex adaptar les competències al perfil d'alumnat que tingui.

En tercer i últim lloc, també és una limitació el fet que molts mestres tenen un **concepte d'educar en emprenedoria força desenfocat**, tal com assegura Sala Martí en més d'una ocasió.

L'economista, com ja s'ha esmentat amb anterioritat (veure punt 3), afirma que és essencial educar els infants en la capacitat de generar idees i fomentar la creativitat per poder-los preparar pel món en què vivim. És per això que seria convenient una millor formació per part dels docents en aquest àmbit, si ensenyen emprenedoria tenint aquest concepte, de ben segur que no acabaran assolint els objectius que es defineixin.

7. CONCLUSIONS

Com s'ha esmentat al llarg de la memòria, segons l'estudi *Europe's Hidden Entrepreneurs (WEF)* i l'informe *Global Entrepreneurship Monitor (GEM)*, Espanya no apareix ni tan sols en el top 20 dels països més emprenedors del món i, Catalunya rep una puntuació molt baixa en quant a l'educació i formació emprenedora en l'etapa primària.

Amb la present proposta d'intervenció s'aconsegueix donar resposta a aquesta necessitat ja que té com a objectius principals fomentar l'actitud emprenedora entre els nens i nenes d'Educació Primària i afavorir l'adquisició de les capacitats, valors i habilitats que comporta l'emprenedoria.

És ben cert que cada vegada hi ha més escoles amb iniciativa i ganes de dissenyar i portar a terme projectes d'emprenedoria a l'aula, no obstant això, els docents no disposen de suficients recursos i formació per enfrontar-s'hi. És per això que, tal com s'ha esmentat amb anterioritat, l'elaboració d'aquest document permet orientar a totes aquells docents que vulguin engegar iniciatives emprenedores a l'aula.

Convé remarcar que les 19 activitats proposades asseguren el desenvolupament de les set competències que apareixen en l'actual currículum d'Educació Primària i, que estan estretament vinculades amb l'emprenedoria. D'aquesta manera, després dels primers quatre anys duent a terme la intervenció, l'escola s'assegurarà que els discents hauran desenvolupat una sèrie d'habilitats emprenedores necessàries per fer front a possibles situacions que se'ls presentin al llarg de la vida.

A més, el sistema d'avaluació formativa que es proposa en la intervenció és de gran utilitat per al professorat en la seva actuació docent, gràfica l'alumnat en el seu aprenentatge i, orienta ambdós en el procés d'ensenyar i aprendre.

Personalment, la realització d'aquest treball m'ha obert una porta al món de l'emprenedoria, un món que fins al moment era força desconegut. És cert que sempre havia sentit a parlar de "joves emprenedors" però desconeixia la importància que avui dia té l'emprenedoria en l'educació i formació dels nens i nenes des de l'etapa d'Educació Primària, tal com reitera i emfatitza contínuament l'economista Sala Martin.

És ben cert que una gran responsabilitat que tenim els docents és la de preparar els joves per aquest món ja que des dels seus primers anys de vida ja s'hi troben submergits, de res valdria la pena treballar l'emprenedoria a posteriori perquè si fos així, ja no hi tindrien accés.

N'estic gairebé segura que la desconexió i poca formació que tenia jo envers la temàtica, també la continuen tenint molts dels mestres que treballen diàriament dins les aules. Sota el meu punt de vista, aquesta situació hauria de canviar: tot docent s'ha de sentir segur i preparat per portar a terme projectes d'emprenedoria a l'aula.

Per acabar, considero essencial fer ressaltar el meu creixement tant a nivell professional com a nivell personal en realitzar aquesta proposta d'intervenció. D'una banda, com a docent he sigut capaç de realitzar una planificació i programació de diferents activitats que giren en torn a l'emprenedoria, una temàtica força complexa. D'altra banda, he aconseguit fomentar el meu esperit emprenedor; en paraules de Coll (S.d.) diria que he omplert la meua motxilla de nous coneixements, competències i habilitats com la iniciativa personal, la creativitat a l'hora de plantejar les activitats, l'habilitat de organitzar i gestionar, la motivació que he tingut al llarg del treball, la presa de decisions a l'ora d'escollir les activitats més adequades per cada cicle, entre d'altres.

M'agradaria acabar amb una cita cèlebre de Michael Gerber(1936) que considero que resumeix en sis paraules l'essència i l'esperit d'una persona emprenedora. Diu així: " Un emprenedor veu oportunitats allà on els altres hi veuen problemes".

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Bonal, D. (2000). Emprenedoria a l'Educació Infantil i Primària. Recuperat de: http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0032/03254e2d-e622-4921-998d-943287d41ae6/dossier_emprenedoria_infantil_primaria.pdf

Catalunya Emprèn. (2012). Com ha de ser la persona emprenedora avui dia. *Generalitat de Catalunya: Departament d'Empresa i Ocupació i Barcelona Activa SAU SPM*, 1-6 . Recuperat de: http://inicia.gencat.cat/inicia/images/cat/Com%20ha%20de%20ser%20la%20persona%20emprenedora%20d%27avui%20en%20dia_tcm124-44455.pdf

CINC Centro de Negocios y Asesoría (2011). *Inventant el futur*. Recuperat de: https://www.youtube.com/watch?v=Z_ZO_zawtAM

Coll, N. (2017). *Formació en emprenedoria: assignatura pendent*. Recuperat de: <http://www.viaempresa.cat/ca/notices/2016/07/formacio-en-emprenedoria-assignatura-pendent-neus-coll-20360.php>

Departament d'Ensenyament. (2009). Currículum Educació Primària. *Barcelona: Generalitat de Catalunya*, 190. Recuperat de: http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0031/034fc257-4463-41ab-b7f5-dd33c9982b4f/curriculum_ep.pdf

Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. (2015). Ordenació dels ensenyaments de l'Educació Primària. *Diari Oficial de La Generalitat de Catalunya*, 6900, 1–136. Recuperat de: <http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/educacion-mecd/mc/lomce/mapa-ccaa/ordenes-primaria/primaria-catalunya.pdf>

Diputació de Barcelona. (2017). *Cultura emprendora a l'escola*. Recuperat de: <http://www.diba.cat/web/cueme>

Emprendre. (S.d.). Dins *Gran Enciclopèdia Catalana*. Recuperat de: <http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0050380>

Emprenedor. (S.d.). *Diccionari de la llengua catalana (DIEC2)*. Recuperat de: <http://dlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=emprenedor>

Fundació Escola Emprenedors. (2017). *Escola Emprenedors (ee) - Emprenedoria*. Recuperat de: <http://www.escolaemprenedors.org/>

Gualarte, C., Capelleras, J. L., Fíguls, M., Genescà, E., & Ibis, T. (2015). Global Entrepreneurship Monitor: Informe executiu Catalunya 2015. Recuperat de: <http://www.gem-spain.com/wp-content/uploads/2015/03/GEM-Cataluna-2015.pdf>

Institut Municipal d'Educació i Treball (IMET). *Cultura emprendora a Primària*. Recuperat de: <http://www.imet.cat/index.php?page=cultura-emprenedora>

Observatori Català de la Joventut (2015). Situació laboral de les persones joves a Catalunya. *Generalitat de Catalunya: Departament de Benestar Social i Família*, 18. Recuperat de: http://ejoventut.gencat.cat/web/.content/ejoventut/recursos/tipus_de_recurs/documentacio/arxiu/document/informes_epa/Informe_EPA_3r_trimestre_2015.pdf

Projecte de Vida Professional. (2013). Monogràfic 9: Esperit emprendedor. *Barcelona: Generalitat de Catalunya*, 77. Recuperat de: http://www.edubcn.cat/racs_gene/extra/05_provp_2013_2014/monografics_v_web/m9_web_tot_2013_2014.pdf

Sala i Martin, X. (2017). *L'escola s'apunta a l'emprenedoria*. Recuperat de: <http://www.viaempresa.cat/ca/notices/2016/03/l-escola-s-apunta-a-l-emprenedoria-17987.php>

Sánchez, A. (2016). *Els robots conquereixen el mercat de treball*. Recuperat de: <https://www.uoc.edu/portal/ca/news/actualitat/2016/083-robots-treball.html>

Sanmartí, N. (2010). Avaluar per aprendre: l'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències. *Generalitat de Catalunya: Departament d'Educació, Direcció G*, 36. Recuperat de: http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0024/fc53024f-626e-423b-877a-932148c56075/avaluar_per_aprendre.pdf

Torrejón, C., Álvarez, B., & Pellicer, C. (2013). Aprender d'emprendre. Com educar el talent emprendedor. *dGi*. (G. Planeta, Ed.) (PDA S.L.). Recuperat de: <https://ca.fpdgi.org/upload/proyecto/aprender-demprendrecat.pdf>

VIA Empresa. (2017). *Els països europeus més emprendors*. Recuperat de: <http://www.viaempresa.cat/ca/notices/2017/03/els-paisos-europeus-mes-emprendors-24826.php>

9. ANNEXOS

9.1. ANNEX1. DESENVOLUPAMENT DE LES ACTIVITATS

En aquest annex, s'hi desenvolupen les 19 activitats proposades amb la fi d'orientar als docents que les vulguin portar a terme. Com es pot observar, les activitats que exigeixen un alt nivell de complexitat estan explicades al detall, afavorint així una millor comprensió per part dels docents. D'altra banda, les activitats més senzilles i de baix nivell de dificultat són explicades de manera breu i concisa perquè els mestres en tinguin una idea.

Convé fer ressaltar que aquestes activitats són un mer exemple, per tant, s'aconsella que es modifiquin o canviïn en cas que, en el moment de testar-les, no s'hagi obtingut el resultat esperat. És essencial adaptar-les al context escolar i al perfil d'alumnes en què es porten a terme.

Les activitats estan organitzades per cicles i per cursos i, tal com s'observa, el nivell de complexitat va augmentant progressivament.

CICLE INICIAL

Les activitats proposades que es porten a terme al Cicle Inicial són senzilles, de poca dificultat i adaptades al nivell evolutiu dels alumnes. En el primer curs, les activitats estan enfocades en el foment de l'autoconeixement i identitat d'un mateix, un element molt important a tenir present en el món de l'empredoria. En el segon curs, es comença a treballar la presa de decisions el treball en equip.

Primer curs

ACTIVITAT: Si fos un animal seria...

Conversa sobre quins animals ens agraden i el motiu: com són? què fan?... Pensem un animal que tingui unes qualitats com les nostres. El dibuixem en un gran cartolina i els pintem amb pintura. Llavors exposem els dibuixos que han sortit i raonem perquè hem escollit aquell animal determinat. Ex: He dibuixat un dofí perquè és molt intel·ligent i jo també ho sóc. Objectiu: Reconèixer les qualitats personals (autoestima i autonomia)

ACTIVITAT: Què m'agrada i què no m'agrada?

Cada alumne/a anota en diferents pòsits coses que li agraden i que no li agraden. Després aquests pòsits són posats en comú amb la resta de companys. La docent en un mural haurà escrit dues columnes "Què m'agrada" "què no m'agrada" i els alumnes durant la posada en comú enganxaran els seus pòsits a la columna indicada. Aquest mural serà penjat a l'aula per ser consultat quan sigui necessari. Objectiu: Que els alumnes treballin la seva identitat i coneguin aspectes de la identitat particulars de la resta de companys. (autoestima,

ACTIVITAT: El meu autoretrat

Qui sóc? Com sóc? Exposició dels autoretrats de cada alumne juntament amb una breu explicació de com els alumnes es veuen a ells mateixos. Objectiu: Conèixer un mateix i l'entorn.

Segon curs

ACTIVITAT: Decisions fàcils i difícils

El docent explica a l'alumnat que al llarg del dia prenem moltes decisions, per exemple, quan escollim la roba que ens volem posar, els llibres que ens emportem a casa... Llavors, els demanarà que per grups reduïts, s'expliquin i escriguin en un full de paper algunes de les decisions que prenen habitualment al llarg del dia, després es farà una posada en comú de totes les decisions sorgides i el docent les anota a la pissarra.

Després, els explica que algunes decisions són fàcils de prendre i d'altres més difícils, depenent de les circumstàncies de cada persona. Per exemple, escollir entre una carpeta blanca i verda és una decisió més fàcil que no pas dir-li a un amic o amiga que no pot anar a la seva festa d'aniversari, ja que hi cap la possibilitat que l'amic s'enfadi. És a dir, per prendre decisions s'ha de tenir en compte les conseqüències que escollim.

A continuació, conjuntament consensuran i classifiquen les decisions anotades a la pissarra en decisions fàcils o difícils. A partir d'aquí, el docent pot fer al·lusions d'aquesta activitat quan en algun moment donat sorgeixi a l'aula un cas en què s'hagi de prendre una decisió.

ACTIVITAT: Què podem millorar de l'escola? (I)

Exemple: Millorem el pati de l'escola

El docent demanarà un encàrrec als alumnes: En una reunió de claustre han pensat que seria una bona idea millorar el pati de l'escola i, consideren que els alumnes de segon poden aportar-hi molt bones idees, per això els han encarregat aquesta activitat a ells.

1. QUÈ VOLEM EN EL NOSTRE PATI? FEM BRAINSTORMING

El docent repartirà un pòsit de colors a cada alumne i, tindran uns minuts per pensar en coses que els agradaria que hi fossin al pati. Després, enganxaran aquests pòsits en un gran mural. Entre tots els llegiran.

Després, el mestre els plantejarà la següent pregunta: Què podem modificar nosaltres i què no? Així doncs, les propostes es classificaran en dues columnes: QUÈ PODEM MILLORAR I QUÈ NO PODEM MILLORAR.

A continuació i centrant-se amb la columna de (Què podem millorar?), el docent agruparà l'alumnat en grups heterogenis de quatre persones màxim i, conjuntament hauran d'escollir-ne 2 de totes les propostes de la columna. D'aquesta manera, els alumnes hauran d'escoltar-se i arribar a un consens.

2. DISSENYEM I CREEM LES PROPOSTES

Un cop arribats a un acord, cada grup dibuixarà en cartolines diferents les 3 propostes escollides (Ex: Si es tracta d'un sorral, els alumnes hauran de dibuixar el sorral volen pel seu pati, o bé una muntanya amb pneumàtics, jocs tradicionals pintats al paviment..). Seguidament, ompliran una fitxa sobre el llistat de material que serà necessari per a cada proposta.

3. EXPOSEM LES NOSTRES PROPOSTES

En acabar, exposaran les seves creacions davant de la resta de companys la seva elecció i argumentaran el motiu de la tria, mirant de convèncer-los de la necessitat de la proposta pel seu pati. El mestre penjarà les creacions en un racó de la paret destinat exclusivament a aquesta activitat.

4. ESCOLLIM LES 3 MILLORS PROPOSTES

Per últim, es farà una posada en comú de totes les propostes sorgides i a través d'una votació, s'escolliran les 3 que més els hagi agradat i convençut.

5. ESCRIVIM UNA CARTA AL CLAUSTRE I ELS ENVIEM LES NOSTRES PROPOSTES

Conjuntament escriuran una carta al claustre informant-los del procés que han seguit fins arribar a l'elecció de les tres millors propostes i, introduiran en un sobre els tres dibuixos guanyadors. El delegat i subdelegat de la classe portaran la carta i el sobre a l'aula de professors. Tota la classe esperarà ansiosament la resposta dels professors avaluant les seves propostes.

Exemple de resposta: Han estat unes propostes molt encertades i interessants i, els alumnes de cinquè seran els que els ajudaran a fer realitat les seves propostes.

ACTIVITAT: Estem a la selva!

Localització: Al pati de l'escola

El docent explica als infants que s'han d'imaginar que estan a la selva i que van d'excursió. De sobte, arriben davant d'un riu molt ample, molt cabalós i amb piranyes a dins. (Dibuixa el riu a terra). Cada infant porta una roca (Ex. Una caixa): El docent els dóna la següent consigna: Hem de travessar el riu per poder continuar l'excursió. A partir d'aquí els alumnes han de decidir com s'organitzen per poder passar el riu. Cal recordar que no es pot nedar. (Es pretén que arribin a la conclusió que si posen una roca al costat de l'altre poden fer un pont per poder travessar, cal però el treball en equip). Després del joc, a mode de conversa el docent els presentarà la següent consigna: Com ha anat? Com heu solucionat el problema? Ho haguéssim pogut fer sols? ... Objectiu: Fomentar el treball en equip i la presa de decisions.

CICLE MITJÀ

Les activitats proposades pel Cicle Mitjà tenen un nivell de complexitat superior a les del primer cicle. En el tercer curs, d'una banda, s'introdueix el concepte d'emprenedoria i el perfil d'una persona emprenedora i, d'altra banda, les activitats giren en torn al foment de la presa de decisions. En el quart curs, les activitats ja tenen més durada i potencien, sobretot, el treball en equip i la creativitat dels alumnes. A més, es comencen a adreçar a la Comunitat, per tant, són activitats que van més enllà de l'aula.

Tercer curs

ACTIVITAT: Què implica ser emprenedor?

Es debatrà i reflexionarà conjuntament per identificar els aspectes clau d'una persona emprenedora i obtenir un primer diagnòstic del perfil emprenedor/a de cada alumne.

El docent iniciarà el debat amb la següent pregunta: "*Què significa emprendre?*", per tal que l'alumnat s'apropi al concepte, el docent els proporcionarà un seguit d'imatges i recollirà totes les paraules clau que aniran esmentant els alumnes. Així, conjuntament construiran el concepte **d'emprendre**.

Després, el docent repartirà a cada parella d'alumnes imatges de diferents persones emprenedores (*Steve Jobs, J.K.Rowling...*) i ells hauran d'escriure en uns pòsits diverses característiques pròpies d'aquests personatges (motivació, creativitat, autonomia, confiança...). Després, es farà una posada en comú i conjuntament definiran el concepte de **persona emprenedora**. Per acabar aquesta part de l'activitat, la mestra els demanarà a mode de conversa que esmentin una persona emprenedora que coneguin i argumentin perquè ho és.

ACTIVITAT: El meu perfil emprenedor (I)

Els alumnes realitzaran un test (pretest) d'habilitats emprenedores perquè puguin identificar i conèixer quines les tenen assolides i quines podrien potenciar. Després, cada alumne farà un gràfic amb els resultats obtinguts perquè els sigui més visual les habilitats que tenen més assolides o menys. Aquest test permetrà fomentar l'autoconcepte de cada alumne

ACTIVITAT: La festa d'aniversari

El docent proposa a l'aula un exercici de presa de decisions per realitzar amb tot el grup-classe.

El docent comença explicant que, per prendre bé una decisió, existeixen sis passos fonamentals que s'ha de seguir. Els ensenya un mural amb els passos a seguir. Aquest mural serà penjat a l'aula per consultar-lo sempre que sigui convenient.

- Pas 1. Definim el problema o decisió que hem de prendre
- Pas 2. Busquem informació. Què necessito saber abans de prendre la decisió?
- Pas 3. Identifiquem alternatives. Quants camins podem prendre? Quantes solucions diferents existeixen?
- Pas 4. Pensem en les conseqüències i els resultats : Hem de pensar si l'alternativa escollida és bona o dolenta, si ens afecta a nosaltres mateixos o també a les amistats, família, etc...
- Pas 5. Escollim l'alternativa amb millors resultats i menys conseqüències negatives.
- Pas 6. Analitzem la decisió presa. Estic content d'haver-la escollit? Què he après?

Després, el docent els planteja el problema següent:

L'Anna fa anys i vol fer una festa d'aniversari. L'Anna vol invitar a tota la classe però la seva mare li diu que tots no hi caben al seu menjador de casa i, per tant, haurà de decidir quins escollir. Què ha de fer l'Anna per solucionar aquest problema?

Els alumnes s'organitzen en grups de 4 persones i, el docent els proporciona una fitxa en la qual hi ha anotats tots els passos que han de seguir i prendre una decisió conjunta.

Després d'una estona, es fa una posada en comú en conjunta i es decideix quina de les decisions sorgides és la més interessant i correcta.

ACTIVITAT: Fem un mercat d'intercanvi

Cada alumne porta tres objectes que no utilitzi a l'aula. De manera consensuada, entre tots es posa valors a aquests objectes. Després, s'inicia el mercat d'intercanvi en què els alumnes podran intercanviar els seus objectes per d'altres que els sigui del seu interès tenint en compte, però, el valor de cada un d'ells. Per exemple, no té el mateix valor un llibre que un retolador. Llibre = 10 retoladors de colors.

Quart curs

ACTIVITAT: Promocionem l'escola

El director del centre demana als alumnes de tercer que l'ajudin a promocionar l'escola per la jornada de portes obertes.

Producte final: Realitzem una campanya de màrqueting per promocionar l'escola

Intenció social: Elaborem un tríptic amb tota la informació de l'escola

1. IDENTIFIQUEM ELS PUNTS FORTS DE L'ESCOLA

Els alumnes, per grups de treball, elaboraran un decàleg dels 10 punts forts que té l'escola.

2. CLASSIFIQUEM LES SEVES FORTALESES

Els alumnes classificaran els 10 punts que hauran determinat en diferents grups segons on pertanyin. Per exemple:

- Instal·lacions (l'escola té 2 ascensors, està adaptat pels alumnes amb alguna discapacitat física, té un pati molt gran, té un hort escolar..).
- Nivell educatiu (l'escola treballa per projectes, una metodologia innovadora...)
- Decoració de l'escola (les parets de l'escola són de molts colors vius...

3. REALITZEM UNA SESSIÓ FOTOGRÀFICA

Els alumnes realitzaran fotografies dels llocs de l'escola que consideren interessants per promocionar-la. El docent els pot delimitar el nombre de fotografies (màxim 5...)

4. CREEM UN ESLÒGAN

Els alumnes dissenyaran un eslògan original i atractiu per captar l'atenció dels interessats.

5. ELABOREM UN TRIPTIC PUBLICITARI

A mode de magistral, el docent els mostrarà diversos models de tríptics per extreure'n els criteris de realització sobre l'estructura i les característiques pròpies d'aquest gènere discursiu. A continuació, amb tota la informació recollida en les fases anteriors, els alumnes organitzaran i sintetitzaran la informació i la plasmaran en el tríptic.

6. EXPOSEM ELS TRIPTICS I AVALUEM EL PROCÉS

Cada grup exposarà el seu tríptic de l'escola i els avaluaran conjuntament. La docent els guiarà amb preguntes com: què han fet més bé? Creieu que és atractiu i visual pel públic? Què podrien millorar?

7. REPARTIM ELS TRIPTICS PER TOTA LA LOCALITAT

El docent s'encarregarà de fer-ne fotocòpies i després, els alumnes els repartiran a les botigues, a l'ajuntament, a la llar d'infants, entre d'altres.

ACTIVITAT: Creem una campanya publicitària

Exemple: campanya publicitària de l'ús de l'alumini

Producte final: Creem una campanya publicitària per reivindicar la importància de fer un ús responsable de l'alumini i per donar a conèixer l'origen i el futur d'aquest residu.

Intenció social: Organitzem una conferència sobre la contaminació ambiental en la qual hi podrà assistir tota la Comunitat Educativa.

1. PRESETEM EL PROJECTE I LA INTENCIÓ SOCIAL

Es proposarà crear un cartell publicitari sobre l'ús adequat i inadequat de l'alumini per donar a conèixer l'origen i el futur d'aquest residu.

I també que en acabar de confeccionar-lo, s'organitzarà una conferència sobre la contaminació ambiental en la qual hi podrà assistir tota la Comunitat Educativa. També seria interessant que l'alumnat convidés a través d'un correu/carta als membres del camp d'aprenentatge de la població en aquest esdeveniment.

2. ANÀLITZEM DIFERENTS ANUNCIS PUBLICITARIS

Els alumnes analitzaran diferents cartells que seran projectats per tal de fomentar la participació de tot el grup classe. És a dir, a partir d'un cartell i diverses preguntes com ara "Què hi observeu? Què vol comunicar? La imatge transmet algun missatge? Com és l'eslògan/frase publicitària?" "Quina edat tenen els destinataris?" "com és l'eslògan?" es tractarà que facin un buidat d'informació amb l'objectiu identificar els trets més característics dels gènere.

A més, el mestre realitzarà un seguit de preguntes enfocades a l'observació de les parts del cartell així com el format, el tipus de contingut i de gramàtica per tal que conjuntament es puguin estipular un seguit de criteris de realització (un guió) que els alumnes hauran de tenir en compte a l'hora de crear el seu cartell.

El docent ha de conduir la conversa per tal que s'estipulin els següents criteris:

- El cartell global ha de respondre a l'objectiu: fer un ús adequat de l'alumini
- El cartell ha de ser sincer
- El cartel ha de cridar l'atenció (utilitzar lletres grans i colors vius)
- La imatge ha de donar força

- L'eslògan ha de ser curt i concentrat
- El cartell ha d'estar ben distribuït
- El cartell ha de ser positiu

3. INVESTIGUEM SOBRE L'ALUMINI

Per poder crear una campanya publicitària sobre l'alumini, els alumnes han de conèixer de primera mà les característiques d'aquest material. Així doncs, aniran a l'aula d'informàtica a buscar informació: Els alumnes seran agrupats en 4 grups, un d'ells buscarà informació sobre l'origen de l'alumini, l'altre sobre les seves propietats, l'altre sobre les conseqüències que pot produir i, el darrer, sobre les recomanacions i solucions que eviten aquestes conseqüències.

Després, a mode de magistral es farà un recordatori sobre la informació cercada i s'anotaran a la pissarra totes les idees principals seguint els quatre eixos esmentats amb anterioritat.

En acabar, els alumnes ja tindran tot el coneixement previ necessari per a poder pensar com serà el disseny del seu cartell.

Per tal d'ajudar-los a planificar i ordenar totes les idees sobre els cartells publicitaris i l'alumini, el mestre els entregarà una pauta d'interrogació amb un seguit de preguntes per tal que puguin elaborar-ne un esquema, explicitar el contingut que hi anotaran, determinar la forma que tindrà el cartell, la intenció comunicativa (objectiu), quin serà seu eslògan, etc.

4. ORGANITZEM LA CAMPANYA PUBLICITÀRIA

En aquesta fase, s'agruparà la classe en tants grups com comissions es vulguin crear. Exemple de comissions:

- Comissió 1. Seran els conferenciantes. Seran els encarregats de transmetre el missatge de la campanya publicitària als espectadors.
- Comissió 2. S'encarregarà d'elaborar un logotip de la campanya, la imatge corporativa.
- Comissió 3. S'encarregarà de fer els "flyers" de la conferència. En aquests flyers hi constarà el missatge, la informació del lloc on es farà la conferència i altres informacions (dibuixos, etc.). També serà l'encarregat d'enviar un correu/carta al Camp d'Aprenentatge sobre l'esdeveniment.
- Comissió 4. S'encarregarà d'escriure cartes informatives. En aquestes cartes hi constaran els punts que es tractaran en la conferència i paraules d'agraïment per l'assistència.
- Comissió 5. S'encarregarà de dissenyar i confeccionar els cartells publicitaris. Hauran de tenir en compte els criteris de realització apresos en la primera fase (l'eslògan, el disseny...)
- Comissió 6. Personal de protocol. Dissenyarà una graella d'assistència que serà penjada a l'entrada de l'escola perquè tot aquell que estigui interessat en anar-hi, s'hi inscriui. També s'encarregarà de determinar el nombre de cadires que serà

necessàries, el nombre de taules. Així com també prepararà un "pica-pica" per a totes les persones que hauran assistit en la conferència.

- Comissió 7. El departament de comptes. Descriurà detalladament els costos de la campanya publicitària.
- Comissió 8. Atenció al client. En el dia de la conferència s'encarregaran de guiar als espectadors a les seves respectives cadires i seran els qui tindran un tracte més proper acte amb les persones.

5. DIFONEM LA INFORMACIÓ

La comissió 2, repartirà els *flyers* per l'escola i als familiars que vénen a buscar als seus fills. Paral·lelament, la comissió 4, escriurà una entrada al *blog* de l'escola anunciant l'esdeveniment.

6. PREPAREM L'ESDEVENIMENT

Tots els alumnes organitzaran l'espai tal com s'haurà planificat amb anterioritat, penjaran els cartells...

7. DIA DE L'ESDEVENIMENT

Cada comissió s'encarregarà de realitzar la seva tasca.

8. AVALUEM EL PROJECTE

A l'aula, s'avaluarà el transcurs de l'esdeveniment i l'experiència obtinguda realitzant aquest projecte.

CICLE SUPERIOR

Com que es considera que al llarg dels cursos els alumnes de Cicle Superior ja hauran adquirit bastantes habilitats i competències emprenedores, se'ls proposa activitats que tenen un alt nivell de complexitat, de llarga durada i adreçades a la comunitat. Aquestes activitats permeten que l'aprenentatge sigui significatiu pels discent i potencien, sobretot, la seva autonomia i iniciativa personal.

Cinquè curs

ACTIVITAT: Què podem millorar de l'escola? (II)

Exemple: Millorem el nostre pati

Producte final del projecte: Millorem el nostre pati!

Intenció social del projecte: El claustre de professors ha demanat als alumnes de segon que plantegin diferents propostes sobre nous jocs i espais que falten al pati de l'escola. Així doncs, els professors demanen ajuda als alumnes de cinquè curs perquè facin realitat les propostes dels alumnes de segon i afavoreixin el temps d'esbarjo.

FASES DEL PROJECTE

El docent els presentarà les propostes de jocs dels alumnes de segon. Després, exposaran les seves opinions respecte a les propostes dels alumnes i si creuen convenient modificar algun aspecte de les propostes.

1. CONEIXEM

Els alumnes, per grups de treball, realitzaran un recorregut pel pati per tal d'identificar els espais que estan en desús i que serien adequats per construir-hi cadascuna de les propostes. D'aquesta manera, diversificaran l'ús del pati. Cada grup portarà un full i un portafolis per escriure-hi tot allò que creguin pertinent.

2. DISSENYEM

En aquesta fase, cada grup de treball dibuixarà un plànol de l'estructura del pati amb les propostes incloses. Després, es realitzarà una exposició en la qual explicaran el motiu de la seva elecció dels espais.

En acabar, a través d'una votació es decidirà la proposta més raonable i assequible en quant al temps i recursos que disposa l'escola.

3. CONSTRUÏM

Per la planificació de la intervenció es crearan comissions:

- Comissió 1: Encarregat de definir el material necessari i qui el pot proporcionar (si un pare és mecànic, preguntar-li si té rodes de pneumàtics en desús)
- Comissió 2: Encarregat de definir les eines que necessitem i qui les pot proporcionar.
- Comissió 3: Encarregat de definir els pressupostos que implica la construcció. (Quin material hem de comprar? Quant costa?)
- Comissió 4: Encarregat de organitzar un pla de treball pel moment de la construcció. Determinar els dies de treball.
- Comissió 5: Encarregat de la difusió i comunicació del projecte. Enviaran una carta a les famílies per aconseguir uns quants pares i mares voluntaris que els ajudaran en la construcció de les dues propostes. (Ex. Si un pare té una furgoneta pot ajudar –los a transportar els pneumàtics...)

Un cop la planificació de la intervenció estigui feta, amb ajuda dels docents i famílies voluntàries els alumnes construiran les propostes per millorar el pati.

4. AVALUEM I RECONeixEM

En acabar, hi haurà un dia en el qual els alumnes avaluaran el resultat final i es farà un reconeixement a càrrec de l'equip directiu i claustre de la feina feta a través d'una placa commemorativa.

ACTIVITAT: Venem roses per Sant Jordi

Els alumnes de cinquè cada any s'encarreguen de vendre roses al mercat de la localitat per la diada de Sant Jordi. Així doncs, s'hauran d'organitzar per treure'n benefici i ser bons venedors!

Sisè curs

ACTIVITAT: Venem els nostres productes al mercat!

Exemple: Venem productes elaborats amb materials reciclats al mercat de la nostra localitat

Producte final del projecte: Constituïm i gestionem una empresa cooperativa. (Una cooperativa aporta un model de gestió democràtica i participativa, a més, reforça un vessant de responsabilitat social).

Intenció social del projecte: El 17 de maig, dia mundial del reciclatge, organitzem un mercat a la nostra localitat per vendre productes elaborats únicament amb materials reciclats amb la fi de reivindicar la importància d'allargar la vida dels materials que usem quotidianament.

o. VISITEM UNA COOPERATIVA

S'explicarà als alumnes els trets més característiques del model empresarial cooperatiu

1. POSEM EN MARXA LA COOPERATIVA

1.1. Constituïm una cooperativa

A través d'una assemblea es tractaran els següents punts:

- Escollir el nom de la cooperativa
- Escollir per mitjà de votacions el Consell Rector i els càrrecs socials de la cooperativa a través d'una campanya electoral.

Exemple de càrrecs:

- President
- Secretari
- Tresorer
- Fotògraf
- Ganivet de comunicació
- Màrqueting
- Vendes
- Producció i Recursos Humans
- Finances

- Decidir el capital social que cada membre aportarà a la cooperativa
- Decidir el repartiment dels beneficis que s'obtindran (*ONG, Associacions, al centre...*)
- Redactar l'acta de constitució i omplir la sol·licitud d'alta com a soci de la cooperativa

1.2. Redactem i aprovem els estatuts de la cooperativa

El Consell Rector redactarà els estatuts seguint els següents passos:

1. Forma jurídica
2. Número de socis
3. Capital social (aportació inicial)
4. Domicili
5. Denominació
6. Consell rector
7. Objectiu social
8. Repartiment dels beneficis
9. Obligacions dels socis
10. Drets dels socis
11. Estat de comptes
12. Duració de l'empresa

Els estatuts seran aprovats en l'assemblea.

1.3. Legalitzem la cooperativa

El Consell Rector anirà a l'OAC (Oficina d'Atenció Ciutadana) per donar d'alta la cooperativa.

1.4. Creem la imatge corporativa

Els alumnes, per grups de treball, elaboraran una proposta de logotip per la cooperativa. S'escollirà i s'aprovarà el logotip més representatiu a través d'una votació democràtica.

1.5. Confeccionem canals de comunicació i difonem la cooperativa

Dissenyaran un *blog* amb la fi de difondre la informació sobre el procés de creació dels productes que pretendran vendre al mercat.

2. PRODUÏM I FINANÇEM LA COOPERATIVA

2.1. Escollim els productes

A mode d'assemblea, decidiran i escolliran els productes que voldran vendre el dia del mercat. Prèviament els alumnes, agrupats per grups de treball, hauran de pensar en un possible producte i, després exposaran el seu esbós davant la resta de companys mirant de convèncer-los perquè sigui un dels escollits.

Després de cada exposició, democràticament decidiran les quatre o cinc propostes més viables i interessants.

2.2. Fem un estudi de mercat i de viabilitat del producte i planifiquem estratègies de la seva venda

Els alumnes seguint *una pauta d'anàlisi de viabilitat* obtindran una visió ràpida de la possible viabilitat dels productes escollits. En cas que un d'ells no sigui viable, entre tots en proposaran un que compleixi amb tots els requisits de la pauta.

2.3. Fem un finançament bancari de la cooperativa

El Consell Rector anirà al banc amb l'objectiu de demanar un "mini-crèdit" per poder comprar el material escolar necessari per confeccionar els productes.

2.4. Dissenyem i confeccionem els productes

Els alumnes s'organitzaran en grups de treball i cada grup s'encarregarà de dissenyar i confeccionar un dels quatre o cinc productes. En tot el procés de producció, els alumnes comptaran amb una pauta que els ajudarà a seguir tots els passos correctament fins l'elaboració final del producte. En aquesta fase, els alumnes (si és possible) rebran l'ajuda d'alguns familiars voluntaris i interessats en participar en l'elaboració d'aquests objectes.

2.5. Elaborem cartells publicitaris dels productes

En aquesta fase els alumnes elaboraran diferents cartells publicitaris per enunciar la seva venda al mercat. Cada alumne o per grups de treball, podrà posar-ne un i, per mitjà de votacions escollir els més creatius i originals.

Així doncs, els alumnes treballaran les diferents tipologies de cartells i escolliran la més adient per promocionar-los. (Cartells d'advertència, d'esdeveniments..).

3. VENEM ELS PRODUCTES AL MERCAT

Una sessió prèvia a la venda del mercat, els alumnes treballaran el tractament que han de tenir amb el client a través d'un joc de simulació i, també amb la tipologia de clients (l'impulsiu, l'indecís...) que es poden trobar, d'aquesta manera podran donar-los-hi en cada cas la resposta més òptima possible.

Els alumnes vendran els productes al mercat, s'hauran d'organitzar en quant a les tasques que hauran de realitzar i els torns de venda.

4. AVALUEM ELS RESULTATS DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA I DEL PROJECTE SOCIOEMPRESARIAL

Els alumnes realitzaran una assemblea en la qual es presentaran els resultats econòmics de la cooperativa i s'avaluaran a través de la realització d'un balanç de situació (pauta). També es distribuïran i s'enviaran els beneficis a la destinació escollida a l'inici del projecte.

Finalment, a mode de conversa es valorarà l'experiència de la participació en la cooperativa per part dels alumnes que hi han format part.

5. COMPARTIM L'EXPERIÈNCIA COOPERATIVA AMB D'ALTRES CENTRES

A través del *blog*, els alumnes realitzaran un vídeo explicant la seva experiència sobre el projecte d'emprenedoria i animaran a d'altres centres a crear noves cooperatives

ACTIVITAT: El meu perfil d'emprenedor (II)

Els alumnes de sisè tornaran a realitzar el mateix test (postest) d'habilitats emprenedores que varen completar al tercer curs, perquè puguin identificar el seu progrés i contrastar els resultats obtinguts en el primer test (3r) i en l'últim (6è). D'aquesta manera, prendran consciència del seu perfil emprenedor

TOTS ELS CICLES

També es proposa activitats per a ser portades a terme a tots els cicles (Inicial, Mitjà i Superior) ja que es considera que tots els alumnes, independentment del seu nivell evolutiu, poden treballar-les i adquirir habilitats i competències pròpies del perfil emprenedor. A més, convé fer ressaltar que totes contribueixen en la millora de la convivència a l'aula, a l'escola i a la comunitat en què pertanyen cada un dels discents.

Tots els cursos

ACTIVITAT: Escollim el delegat i subdelegat de la classe

El docent explicarà la importància de tenir un delegat i subdelegat que representin tota la classe.

1. CONEIXEM LES FUNCIONS DEL DELEGAT I SUBDELEGAT

El delegat i subdelegat de sisè visitaran l'aula de primer per explicar-los les principals funcions d'un delegat i subdelegat. I, amb l'ajuda de la docent, entre tots definiran com és el perfil d'un delegat i subdelegat; quines característiques i habilitats ha de tenir assolides (bo comunicador, responsable, amb iniciativa...).

Per acabar, els alumnes de sisè els preguntaran el següent: Qui voldria fer de delegat i subdelegat de la classe? S'anotaran els alumnes interessats en una cartolina.

2. DISSENYEM LA NOSTRA CANDIDATURA

Els alumnes interessats dissenyaran la seva candidatura en una cartolina i argumentant el perquè ells haurien de ser els delegats. D'aquesta manera, els alumnes hauran d'intentar persuadir al públic perquè els votin.

3. PRESETEM LA CANDIDATURA

Els alumnes interessats en representar la classe exposaran la seva proposta i candidatura al davant de la resta de companys. Els companys hauran d'estar atents a cada proposta que els exponents parlin.

4. VOTEM LA CANDIDATURA

En acabar totes les exposicions, de manera democràtica els alumnes votaran en una urna les dues persones que més els ha convençut assenyalant quina farà el rol de delegat i quina de subdelegat i el perquè.

5. DONEM L'ENHORABONA AL DELEGAT I SUBDELEGAT DE CLASSE

Després, el mestre llegirà els noms que hi ha a cada paperet i, l'alumne que tingui el càrrec de secretari, anotarà a la pissarra els resultats. Per últim, tots donaran l'enhorabona als nous representants de la classe.

ACTIVITAT : Tenim un espai d'Assemblea a l'aula!

És ben cert que l'escola destina una hora a fer assemblea amb els alumnes, no obstant això, es mirarà que d'organitzar aquesta assemblea de manera que sembli el més real possible.

Sempre que sigui l'hora d'assemblea, els alumnes posaran les seves cadires en una gran rotllana. En aquesta assemblea hi haurà dos càrrecs:

- El moderador/a: La persona que organitzarà els torns de paraules
- El secretari/a: La persona que escriurà en una llibreta els punts i opinions que es tracten en l'Assemblea. Els delegats i subdelegats en la reunió de Consell d'Infants donaran resposta als punts i opinions tractats en l'espai d'Assemblea (la resposta serà anotada a la mateixa llibreta).

Cada mes el docent canviarà els càrrecs per tal que tots puguin viure l'experiència de tenir una funció en les assemblees.

ACTIVITAT: Formem el Consell d'Infants

Els delegats i subdelegats de cada classe des de 1r fins a 6è representen a les seves classes al Consell d'Infants. Mensualment es realitza una reunió en què cada representant porta els punts a tractar que han decidit prèviament a les assemblees d'aula. Al Consell d'Infants es posen en comú els temes, s'organitzen per a buscar solucions i es donen resposta de nou a l'espai d'Assemblea. La docent del centre reconeguda com a Presidenta del Consell d'Infants té el rol de moderar la reunió i acompanyar als infants en aquest procés.

Dins del Consell els delegats es reparteixen les tasques per fer altres reunions amb altres mestres o coordinadors per a trobar respostes o fer propostes de millora en el dia a dia de l'escola. La figura del delegat i subdelegat és de gran responsabilitat.

9.2. ANNEX2. TEST D'HABILITATS EMPRENEDORES

L'elaboració d'aquest test s'ha basat principalment en el model de test que proposa el document *Monogràfic 9: Esperit emprenedor*⁸ (Curs 2013-2014) redactat pel Projecte de Vida Professional (Pro PV)⁹. S'ha considerat interessant utilitzar aquest model per la intervenció perquè es tracta d'un recurs molt complet i que engloba un ampli ventall d'habilitats emprenedores que estan estretament relacionades amb les set competències proposades en aquesta intervenció. De ben segur que aquest recurs facilitarà a l'escola i al propi alumnat més informació sobre les seves habilitats emprenedores i, en conseqüència, els resultats que s'obtingran seran més precisos i qualificats. D'aquesta manera, l'escola s'assegura que l'avaluació que es porta a terme és rigorosa i viable i que, finalment, obtindrà resposta als objectius definits en el projecte.

Com es pot observar a continuació, el test consta de 28 preguntes organitzades en 7 habilitats que tot emprenedor ha de posseir. Es demana que l'alumnat contesti cada pregunta marcant amb un cercle de l'"1" al "4" segons la seva resposta s'orienti cap a un extrem o cap a un altre. Després, hauria de sumar el total dels punts de les 28 preguntes de cada habilitat. Per acabar, fóra interessant anotar els resultats en un gràfic ja que, d'aquesta manera, els hi serà més visual de veure el grau d'adquisició que té de les habilitats emprenedores descrites.

A continuació, s'ha adjuntat una mostra del test. Cal tenir present, però, que s'hi poden realitzar les modificacions pertinents sempre i quant s'adaptin a les necessitats i als coneixements dels alumnes que el realitzen i vagin estretament relacionades amb les set competències que es desitja que els alumnes acabin adquirint.

TEST D'HABILITATS EMPRENEDORES

MOTIVACIÓ, CREATIVITAT I INNOVACIÓ

Conèixer-se i valorar-se de manera positiva, apostar per les capacitats i aptituds pròpies, confiar en les possibilitats d'un mateix

⁸ El monogràfic 9: Esperit emprenedor forma part d'un conjunt de 9 monogràfics que conformen el Projecte de Vida Professional.

⁹El Projecte de Vida Professional (ProVP) constitueix una eina d'orientació acadèmica i professional dels alumnes, que facilita el seu autoconeixement, la consciència de l'amplitud del món laboral, entre d'altres.

Total punts:

Davant d'un problema adopto una actitud positiva i m'esforço en arribar a trobar una bona solució.	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Davant d'un problema apporto solucions diferents a les que plantegen els meus companys.	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Sóc original i creatiu a l'hora de fer treballs o projectes artístics	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Em motiva realitzar projectes o activitats enfocats a millorar algun aspecte de la realitat.	MAI	1	2	3	4	SEMPRE

AUTONOMIA I INICIATIVA

Saber treballar amb els altres, respectar les responsabilitats de cada un i saber compartir èxits i fracassos, valorant el mèrit dels companys.

Total punts:

Faig aportacions i participo a l'hora de treballar en equip	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Accepto que en algunes tasques els meus companys poden ser millors que jo	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Faig els deures i les tasques sense que ningú m'ho recordi	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Tinc curiositat per descobrir coses noves i imaginar futurs projectes	MAI	1	2	3	4	SEMPRE

CONFIANÇA I AUTOREGULACIÓ

Funcionar sense necessitat de supervisió, prendre decisions, valorar les diverses possibilitats i saber escollir entre elles.

Total punts:

Em proposo reptes constantment perquè confio en què les meves possibilitats em permetran superar-los	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Davant d'una tasca difícil no abandono sinó que miro de trobar-hi una solució	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Sóc capaç de reflexionar sobre les coses que faig i em surten bé i les que he de millorar	MAI	1	2	3	4	SEMPRE

Expresso les meves necessitats, pensaments i sentiments propis	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
--	-----	---	---	---	---	--------

CAPACITAT D'ASSUMIR RISCS I AUTOSUPERACIÓ

Tenir idees, imaginar projectes i possibilitats, saber analitzar situacions, investigar i estar disposat a fer sacrificis per aconseguir l'objectiu proposat.

Total punts:

Davant d'un projecte, tinc moltes idees i m'agrada compartir-les amb els companys.	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Reflexiono sobre les tasques que faig per poder millorar de cara al futur.	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Quan vull aconseguir alguna cosa, estic disposat a fer els sacrificis necessaris.	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Davant d'un projecte o activitat complexa, comprenc que hi cap la possibilitat que el resultat no sigui l'esperat (fracàs).	MAI	1	2	3	4	SEMPRE

ESPERIT D'EQUIP I COOPERACIÓ

Mostrar constància i perseverança en les accions que s'inicien.

Total punts:

Em sento més còmode treballant en equip que fent les coses pel meu compte	PEL MEU COMPTE	1	2	3	4	TREBALLANT EN EQUIP
Quan treballo en equip, sé que tots som igual de necessaris.	NO	1	2	3	4	SÍ
Quan treballo en equip vetllo per mantenir una bona convivència entre els membres del grup	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Quan en el grup hem d'escollir entre diverses opcions, ho fem democràticament.	MAI	1	2	3	4	SEMPRE

PRESA DE DECISIONS

Predisposició a actuar amb decisió davant de situacions compromeses, desig de superació contínua.

Total punts:

Quan treballo en equip, prenc decisions pensant en el benefici col·lectiu (del grup) i no individual.	BENEFICI INDIVIDUAL	1	2	3	4	BENEFICI COL·LECTIU
Sóc una persona molt indecisa, sempre em costa decidir entre diverses opcions.	SÍ	1	2	3	4	NO
Abans de prendre una decisió, reflexiono i m'asseguro que serà la millor opció.	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Quan treballo en equip, abans de prendre una decisió la discuteixo amb la resta dels companys	MAI	1	2	3	4	SEMPRE

HABILITAT COMUNICATIVA

Comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà dels diversos llenguatges.

Total punts:

Participo i apporto idees en les hores d'Assemblea	MAI	1	2	3	4	SEMPRE
Quan faig exposicions de cara al públic, em sento segur del què dic i projecto correctament la veu.	NO	1	2	3	4	SÍ
Quan faig exposicions, m'explico de manera fluida i no m'entrebanco amb les paraules.	NO	1	2	3	4	SÍ
Quan parlo en públic, em sento vergonyós i evito fer gesticulacions	SI	1	2	3	4	NO

Espai per realitzar les operacions convenients

